

RAPPORT RAPPORT

Lærebok i personbeskatning

Med tilhørende oppgaver

Knut Bratlie

Rapporter fra Høgskolen i Buskerud

Nr. 95

Lærebok i personbeskatning

Med tilhørende oppgaver

Av

Knut Bratlie

Hønefoss 2013

Tekster fra HiBus skriftserier kan skrives ut og videreformidles til andre interesserte uten avgift.

En forutsetning er at navn på utgiver og forfatter(e) angis- og angis korrekt. Det må ikke foretas endringer i verket. Verket kan ikke brukes til kommersielle formål.

ISBN 978-82-8261-022-3 (online)

ISSN 1893-2312 (online)

FORORD

Denne læreboken er ment som et supplerende læremiddel i faget Personbeskatning på 3. år innen studiet Økonomi og administrasjon med spesialisering innenfor regnskap ved høyskoler og universiteter. Læreboken er basert på skatteregler og – satser for inntektsåret 2013. Den tar for seg sentrale emner som erfaringsmessig skaper problemer for studentene og tar sikte på å lette innlæringen gjennom enkle oppgaver med tilhørende løsninger. Læreboken antas å være nyttig hjelpemiddel for studentene ved repetisjon i faget og er derfor ikke ment å erstatte de lærebøker i skatterett som ellers brukes ved universiteter og høyskoler. Boka dekker i hovedsak de generelle skatteregler for personlige skattytere som ikke driver næringsvirksomhet og er konsentrert om skattleggingen av lønnstakere og pensjonister.

Innholdsfortegnelse

LÆREBOK I PERSONBESKATNING	1
MED TILHØRENDE OPPGAVER.	1
I SKATTENS BETYDNING FOR INDIVID OG SAMFUNN	7
2 DET NORSKE SKATTESYSTEMET. SKATTEBEREGNING	10
3 BEREGNING AV FORMUESSKATT.....	12
1 De viktigste formuespostene	12
2 Gjeldsposter	14
4 FRADRAG I SKATT	15
I Skattefradrag for innskudd boligsparing for ungdom BSU § 16-10	15
II Skattefradrag for pensjonsinntekt § 16-1	15
III Fradrag i skatt for skatt betalt i utlandet § 16-20	16
5 SKATTEBEGRENSNING §§ 17-1 og 17-4.....	16
I Skattebegrensning for uførepensjonister	16
II Skattebegrensning pga liten skatteevne § 17-4	18
III Frikort	19
6 SKATTEPLIKTEN TIL NORGE § 2-1 og § 2-2	20
7 SKATTEKommUNE/SKATTESTEDET.....	21
8 PERIODISERINGSREGLER	23
9 FORDELER VUNNET VED ARBEID § 5-1 OG § 5-10 FLG.....	25
I Dekning av privatutgifter § 5-11.2.ledd b)	25
II Fordel firmabil § 5-13	26
III Dekning av bomavgift.....	28
IV Overskudd på kilometergodtgjørelse for kjøring i arbeidstid § 5-11.2.ledd b) + TA § 1-2-6. ...	28
V Overskudd på andre utgiftsgodtgjørelser § 5-11.2.ledd a) + TA § 1-2-1	29
VI Rimelige lån i arbeidsforhold.....	29
VII Dekning av utdanningsutgifter § 5-15-10 flg.....	30
VIII Dekning av utgifter til telefon og andre IKT-tjenester § 5-12-20 flg.	30
IX Ytelse som faller inn under § 5-15; gaver m.m.	31
X Aksjer og opsjoner m.v. i arbeidsforhold § 5-14	33
10 FORDELER VUNNET VED KAPITAL.....	34
I Renteinntekter	34
a) Vanlige renteinntekter	34
b) Ekstraintekt på renteinntekter på lån fra personlig skattyter til AS § 5-22	34

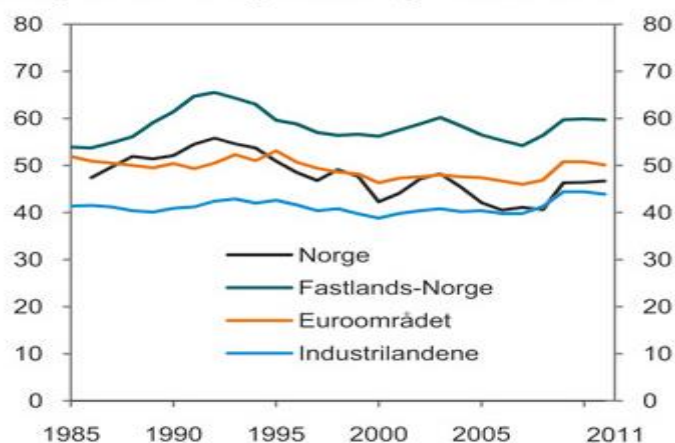
II	Leieinntekter og fordel bruk av egne eiendeler	35
III	Aksjeutbytte	37
IV	Aksjegevinster § 10-30	38
V	Gevinster ved salg av eiendeler.....	39
	a) Gevinst ved salg av innbo og annet løsøre.....	40
	b) Gevinst ved salg av aksjer (nevnt under pkt. IV ovenfor), opsjoner og andre verdipapirer .	40
	c) Gevinst ved salg av fast eiendom	40
11	FRADRAG I INNTEKT UTENOM VIRKSOMHET.....	41
I	GENERELT	42
II	MINSTEFRADRAGET.....	42
III	FRADRAG FOR VIRKELIGE UTGIFTER	43
IV	FRADRAG FOR TILSKUDD TIL OFFENTLIG PENSJONSORDNING OG GODKJENT PENSJONSORDNING I ARBEIDSFORHOLD. § 6-47.1 a og b.....	43
V	FRADRAG FOR FAGFORENINGSKONTINGENT § 6-20.	44
VI	FRADRAG FOR MERUTGIFTER VED TJENESTEREISER/OPPHOLD UTENFOR HJEMMET § 6-13. 1. ledd 44	
VII	FRADRAG FOR REISEUTGIFTER TIL OG FRA ARBEIDSSTEDET, § 6-44	44
VIII	SÆRSKILT FRADRAG FOR SJØFOLK, FISKERE OG FANGSTFOLK, § 6-60 OG § 6-61	45
IX	JORDBRUKSFRADRAG M.M. § 8-1.5.ledd	45
X	SÆRSKILT INNTEKTSFRADRAG FOR BARN SOM LIGNES FOR BARNEPENSJON, ETC. § 6-49 FØRES UNDER ANDRE FRADRAG.....	46
XI	FORELDREFRADRAG OG ENSLIG FORSØRGERFRADRAG § 6-48 + St.vedtaket § 6-2	47
XII	GAVER TIL VISSE FRIVILLIGE ORGANISASJONER § 6-50.....	48
XIII	FRADRAG FOR UNDERSKUDD I NÆRING OG VED DRIFT AV FAST EIENDOM § 6-3.....	48
XIV	FRADRAG FOR TAP VED SALG AV EIENDELER § 9-4 OG § 10-31	49
XV	FRADRAG FOR LEIE-, BRUKS- ELLER FORPAKNINGSavgift, UNDERSTØTTELSE M.V. § 6-41	49
	Eksempel:	49
XVI	FRADRAG FOR GJELDSRENTER § 6-40 OG § 14-20	50
XVII	STANDARDFRADRAG FOR UTENLANDSKE ARBEIDSTAKERE § 6-70.....	51
XVII	SÆRFRADRAG § 6-81 TIL 6-83	51
	a) Særfradrag for enslige forsørgere § 6-80.....	51
	b) Særfradrag for uførhet § 6-81	52
	c) Særfradrag for lettere nedsatt ervervsevne § 6-82.	52
	d) Særfradrag for usedvanlig store kostnader ved sykdom § 6-83	52
12	SKATTEGGING AV EKTEFELLER OG SAMBOERE	53

a)	Tre ligningsmåter for ektefeller.....	53
b)	Ligning av samboere.....	53
13	SKATTELEGGING AV BARN	56
a)	To ligningsmåter for barn.....	56
14	SKATTELEGGING AV PENSJONISTER.....	57
a)	Dagens regler for AFP- og alderspensjonister	57
b)	Dagens skatteregler for uførepensjonister.	58
c)	Alders- og uførepensjonister med lønnsinntekt og andre inntekter	60
d)	Skattytere med både uførepensjon og alderspensjon.....	61
e)	Nye skatteregler for uførepensjonister fra og med 2015.	62
f)	Oppsummering av skattereglene for uførepensjon og AFP-/alderspensjon.	63
15	SKATTEAVTALER MED ANDRE LAND	64
I	Generelt.....	64
II	To prinsipper for å hindre dobbeltbeskatning	65
III	Nærmere om den nordiske skatteavtalen (NSA).	66
a)	Skattemessig bopel.....	66
b)	Kontraherende stat	66
c)	"Grensegjengere"	66
d)	Studenter.....	66
e)	Pensjon	67
f)	Renter og royalty	67
g)	Aksjer og aksjeutbytte	67
h)	Gevinst ved realisasjon.....	67

I SKATTENS BETYDNING FOR INDIVID OG SAMFUNN

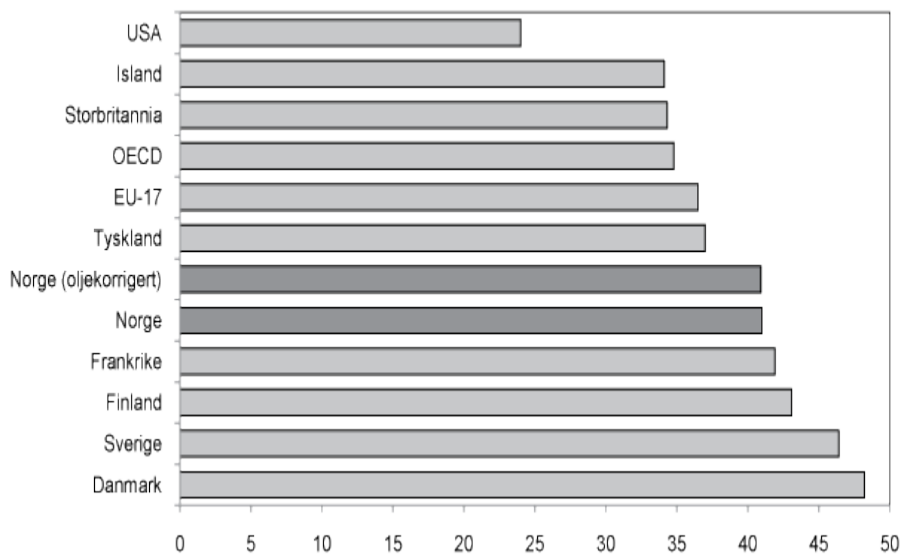
Stat og kommuner krever inn skatter og avgifter for å finansiere offentlige utgifter. Offentlige utgifter utgjør omlag 45 % av den årlige brutto verdiskapningen i Norge (bruttonasjonalprodukt, BNP). Figuren nedenfor viser utviklingen av disse utgiftene i perioden 1985 til 2011 og en sammenligning med landene i Euro-området og alle industriland.¹

C. Utgifter i offentlig forvaltning. Prosent av BNP

¹ Regjeringen skriver i Stortingsmelding nr. 1 for 2010-2011 Nasjonalbudsjettet 2011 følgende om denne andelen: «I internasjonal sammenheng framstår de offentlige utgiftene i Norge som forholdsvis høye når de måles som andel av fastlands-BNP. Forskjeller i offentlige utgiftsandeler mellom land gjenspeiler ulik arbeidsdeling mellom offentlig og privat sektor. Blant annet er det store forskjeller når det gjelder det offentliges ansvar for alderspensjoner. I tillegg er det ulik praksis mellom land for beskatning av pensjoner og andre overføringer. Landene baserer seg også i ulik grad på bruk av skattefradrag (skatteutgifter) som et alternativ til offentlige overføringer. Slike forskjeller påvirker bruttotallene for både offentlige utgifter og inntekter».

Samlet skatte- og avgiftsproveny i prosent av BNP

Kilde: Prop. 1 LS (2011–2012) Skatter, avgifter og toll 2012

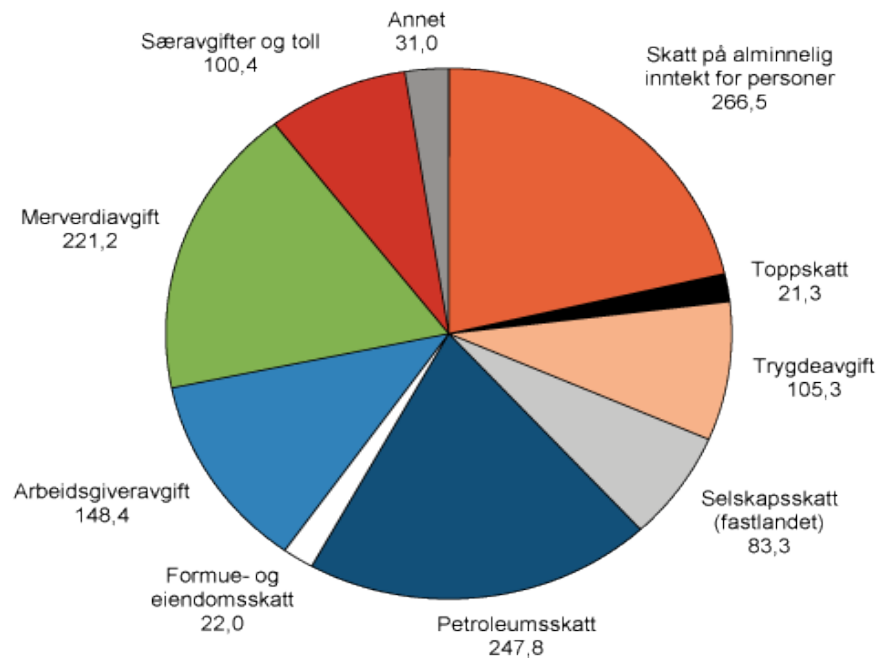
Kommunene tar inn ca. 140 milliarder kroner i skatt på skatt på inntekt og formue og staten i underkant av 200 milliarder². Inntektene staten har av merverdiavgiften er like stor som skatteinntektene. En stor del av statens skatteinntekter går likevel tilbake til kommunene som rammetilskudd og betyr like mye for kommunesektoren som kommunenes egne skatteinntekter. Rammetilskuddene og skatteinntektene utgjør samlet ca. 80 % av kommunenes inntekter.

Gjennomsnitt utgjør BNP pr. innbygger ca. kr 510 000,- i 2010. Antall skattytere i Norge er ca. 3,8 millioner av en befolkning på 5 millioner.

Figuren viser anslag for samlede skatter og avgifter for 2012. Figuren viser blant annet at de største skatteinntektene kommer fra skatt på alminnelig inntekt, merverdiavgift, arbeidsgiveravgift og petroleumsskatt.

² 1 milliard betyr ca. kr 200,- pr. innbygger i Norge.

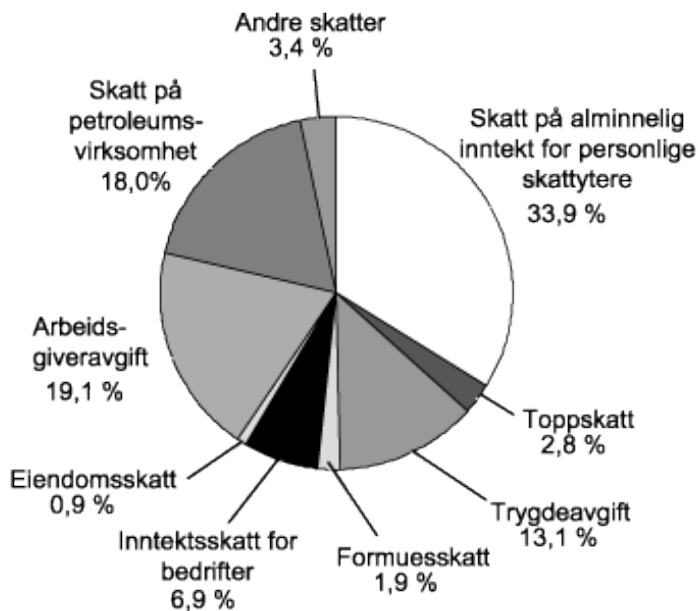
Påløpte skatter og avgifter

Figur 2.1 Påløpte skatter og avgifter. Anslag for 2012. Mrd. kroner

Kilde: Finansdepartementet.

Sammensetning av skatteinntektene

Kilde: Prop. 1 S Skatte-, avgifts- og tollvedtak (2009-2010)

Tabell Gjennomsnittlig skatt i % i ulike intervaller for bruttoinntekt. Skatteopplegget for 2010. Alle personer 17 år og eldre. Kroner

Bruttoinntekt (tusen kroner)	Antall personer	Gjennomsnittlig skatt i %
0 - 150	618 200	7,3
150 - 200	373 600	9,4
200 - 250	362 800	13,8
250 - 300	350 400	17,9
300 - 350	363 600	20,7
350 - 400	366 400	22,6
400 - 450	322 200	23,8
450 - 500	254 500	25,2
500 - 600	307 800	27,3
600 - 750	210 000	29,9
750 - 1 000	131 600	32,8
1 000 - 2 000	88 900	36,4
2 000 - 3 000	9 400	38,4
Over 3 000	7 200	41,9

Kilde: Prop. 1 S Skatte-, avgifts- og tollvedtak (2009-2010)

2 DET NORSKE SKATTESYSTEMET. SKATTEBEREGNING

Skatteberegning er viktig for å kunne forstå det norske skattesystemet og beregne riktig skatt. Forståelsen er også viktig for kunne vurdere hvordan skattyteren skal kunne tilpasse seg systemet for å redusere skatten. Skatten på inntekt beregnes dels av skattyterens brutto lønn eller pensjon og av beregnet personinntekt for personlige næringsdrivende. Denne inntekten kalles **personinntekt** og danner grunnlaget for beregning av trygdeavgift som er i 3 forskjellige satser (4,7 %, 7,8 % eller 11 %) avhengig av inntektstype. Trygdeavgiften beregnes av brutto når det gjelder lønn og pensjon. Personinntekten danner dessuten grunnlag for beregning av inntektsskatt til staten som populært kalles for toppskatt. Den trer først inn når en har passert 1. trinn og da med 9 % av overskytende beløp inntil 2. trinn og da med 12 %. For 2013 er 1. trinn kr 509 600,- og 2. trinn kr 828 300,-. I 2011 anslås antall skattytere som betaler toppskatt å være ca. 920 000.

I tillegg til skatt på personinntekt beregnes det 28 % skatt av **alminnelig inntekt** minus et personfradrag enten i skatteklasser 1 eller 2. Alminnelig inntekt kommer en fram til ved å summere alle skattepliktige inntekter og trekke fra alle fradragsberettigede utgifter. Dette er en form for nettoinntekt. Deretter trekkes fra personfradraget som for 2013 er kr 47 150,- i skatteklasser 1 og det dobbelte kr 94 300,- i skatteklasser 2. Det viktigste fradraget for de fleste lønsmottakere og pensjonister er minstefradraget som en får uansett om en har hatt noen utgifter eller ikke. Dette er altså et standardfradrag som er basert på brutto lønn eller pensjon. Vi kommer tilbake til beregningen av minstefradraget under fradragspostene. Andre viktige fradrag er fradraget for reiseutgifter, for pensjonstrekk og gjeldsrenter.

I tillegg til skatt på inntekt har vi i Norge, i motsetning til de fleste andre OECD-land, skatt på formue. Formueskatten er basert på netto skattbar formue minus et bunnfradrag på kr

870 000,-, som gis for hver person. Formuesskatteprosenten er 1,1 %, hvorav 0,7 % går til primærkommunen og 0,4 % går til staten. Eiendomsskatt er noe annet enn formuesskatt. Eiendomsskatten er basert på bruttov verdi og har andre satser enn formuesskatten og er en tilleggsskatt som mange kommuner har innført for å øke sine inntekter.

Det norske skattesystemet er basert på et **skatteevneprinsipp**. Den som har små inntekter og liten formue skal betale lite eller ingen skatt, mens den som har høy inntekt og høy formue skal betale mye skatt. Skatteevneprinsippet er gjennomført gjennom høyt minstefradrag med minimumsbeløp og maksimumsbeløp, personfradrag i inntekt, økende toppskatt med økt inntekt (3 trinn; 0 %, 9 % og 12 %) og bunnfradrag for formue (kr 870 000,-). Reglene om fradrag i skatt for alderspensjonister og reglene om skattebegrensning for uførepensjonister og andre med lav skatteevne bidrar til det samme.

Det er viktig å se skattesystemet i lys av vårt økonomiske system. Sammenlignet med USA og Japan har vi høye inntektsskatter, men sammenlignet med de fleste land i Europa ligger vi i det midtre nivå. Sverige og Danmark har høyere inntektsskatter enn Norge. Når en sammenligner med andre land må en også ta hensyn til hvilke avgifter en ellers betaler; merverdiavgift, avgifter på drivstoff, elektrisitet, tobakk, alkohol, biler m.m., men også hvilke ytelser en som borger i landet får tilbake i form av pensjon, sosiale trygdeordninger, gratis skolegang m.m.

OPPSETT FOR SKATTEBEREGNING FOR LØNNSTAKER

<u>Lønn</u>		kr 520 432,-
= Personinntekt		kr 520 432,-
+ Andre inntekter for eksempel renter, aksjeutbytte, utleieinntekt		kr 35 385,-
= Sum bruttoinntekt		kr 555 817,-
- Minstefradrag 40 % av 520 432,- maksimum	kr 81 300,-	
- <u>Andre inntektsfradrag, eksempelvis.</u>	kr 17 200,-	
= Sum fradrag	kr 98 500,-	kr 98 500,-
= Alminnelig inntekt		kr 457 317,-

Skatteberegning:

Kommuneskatt 28 % av (457 317 – 47 150*)	kr 114 847,-
+ Trygdeavgift 7,8 % av 520 432,-	kr 40 594,-
+ <u>Toppskatt 9 % av (520 432 – 509 600)</u>	kr 975,-
= Sum skatter og avgifter på inntekt	kr 156 416,-

Marginalskatteprosenten (= skatteprosenten på den siste krona skattyteren tjente) blir her: 28 + 7,8 + 9 = 44,8 % og gjennomsnittlig skatteprosent $156\,416 / 555\,817 \times 100 = 28,1\%$

For en **pensjonist** vil skatteberegningen bli nesten tilsvarende, men trygdeavgiften er bare 4,7 % og minstefradraget lavere, 26 % av pensjonen, maksimum kr 68 050,-. Med samme pensjon som lønnsinntekten, vil skatten bli lavere som pensjonist enn som lønnstaker.

En privat næringsdrivende (enkeltpersonforetak) med den samme personinntekten vil ikke få minstefradrag og må betale høyere trygdeavgift 11 % og vil derfor få høyere skatt enn lønnstakeren. Forskjellen vil bli på litt over kr 39 400,- (kr 39 418,- hvorav minstefradraget utgjør kr 22 764,- og forskjellen i trygdeavgiftssats kr 16 654,-).

3 BEREGNING AV FORMUESSKATT

Formuesskatt betales både til stat og kommune, med henholdsvis 0,4 % og 0,7 % av netto formue, minus et skattefritt beløp pr. person på kr 870 000,-. For en skattyter med en formue på kr 2 800 000,- og en gjeld på kr 700 000,- vil formuesskatten bli:

$$\begin{array}{rcl} \text{Formuesskatt kommune } (2\,800\,000 - 700\,000 - 870\,000) \times 0,007 & = & \text{kr } 8\,610,- \\ + \text{ Formuesskatt stat } & \text{-----} \ll \text{-----} & \times 0,004 = \text{kr } 4\,920,- \\ \hline = \text{ Sum formuesskatt stat og kommune} & & \text{kr } 13\,530,- \end{array}$$

Inntektene av formuesskatten i 2010 er ca. 14 milliarder kroner. Formuesskatten er omstridt i Norge. Argumentasjonen mot formuesskatten er at Norge er ett av få OECD-land som har slik skatt. Dessuten at formue ofte er oppsparte inntekter som tidligere er belagt med skatt. Videre at formuesskatten kan være en stor økonomisk belastning for mindre næringsdrivende, som må betales selv om virksomheten eieren driver går med underskudd.

1 De viktigste formuespostene

Bolig. For den vanlige personlige skattyter er verdien av egen bolig den største formuesposten. Riktig nok er formue i bolig lavt verdsatt. Skatteloven § 4-10 skiller mellom primærbolig og sekundærbolig ved fastsetting av formuesverdien. Primærboliger (bolig som skattyteren selv bor i) verdsettes til 25 % av den beregnede markedsverdien³, mens sekundærboliger (boliger utover primærboligen som ikke defineres som nærings- eller fritidseiendom) verdsettes til 50 % (opp fra 40 % i 2012). Boligeiere kan etter den såkalte sikkerhetsventilen få satt ned formuesverdien dersom de kan dokumentere at den utgjør mer enn 30 pst. av markedsverdien (60 pst. for sekundærboliger). Formuesverdiene for boliger oppdateres årlig på bakgrunn av prisutviklingen på bolig.

Fritidsbolig. Formuesverdien av fritidsbolig fastsettes til om lag 30 % av kostpris for ny bygning og tomt etter Skattedirektoratets takseringsregler. Ligningsverdiene for fritidseiendom er prosentvis oppjuster årlig, sist gang i 2012 (pluss 10 %).⁴ Formuesverdiene for fritidseiendom er ofte svært lave, sammenlignet med antatt markedsverdi.

Næringsseiendom. Formuesverdiene av utleid næringsseiendom fastsettes til 50 % av nåverdien av den faste, periodevise utleieinntekten. Ikke-utleid næringsseiendom skal formuesverdien baseres på samme prinsipp som for utleid eiendom. Sikkerhetsventilen i

³ Formuesverdiene baserer seg på beregnede kvadratmetersatser fra Statistisk sentralbyrå. Satsene differensieres med hensyn til geografisk plassering, boligtype, byggeår og areal. Andre egenskaper ved boligeiendommen, som utsikt, tomtestørrelse, etasje, innvending standard mv., tas ikke med i vurderingen.

⁴ Jfr. takseringsreglene for 2012, forskrift av 22.11.2012 nr. 1101 § 1-1-1.3.ledd

skatteloven § 4-10 gjelder både utleid og ikke-utleid næringseiendom, og skal sikre at ingen næringseiendommer får en formuesverdi høyere enn 60 % av markedsverdi.

Oppgave:

Cecilie har to selveierleiligheter. Den ene som hun bor i selv, har en beregnet markedsverdi på kr 1 500 000,- og den andre som hun leier bort kr 2 000 000,-. Hun eier også ei hytte med markedsverdi kr 1 200 000,- og en forretningsgård som utfra utleieverdi har en markedsverdi på kr 4 000 000,-. Hva blir formuesverdien av disse eiendommene?

Egen leilighet 25 % av 1 500`	kr 375 000,-
Utleid leilighet 50 % av 2`000	kr 1 000 000,-
Hytte 30 % av 1 200`	kr 360 000,-
<u>Forretningsgård 50 % av 4 000`</u>	<u>kr 2 000 000,-</u>
<u>= Sum bruttoformue</u>	<u>kr 3 675 000,-</u>

Festetomter til bolig og fritidsformål: Etter § 4-2.1.ledd b) skal verdien av tidsbegrensede bruksrettigheter i fast eiendom ikke regnes som skattepliktig formue for rettighetshaveren. Som tidsbegrenset regnes bruksrettigheter som er 99 år eller kortere. Eksempler på slike bruksrettigheter er forpakkingsavtaler, festeavtaler og husleieavtaler, men også rettigheter som veirett, beiterett, vannrett og fiskerett. Leie av tomt skal normalt regnes som evigvarende og derfor formue for leieren (festeren eller bygsleren) For festeren skal denne formuen skal beregnes ut fra den årlige festeavgiften som festeren betaler og multiplisere denne med en kapitaliseringsfaktor på 10, jfr. TA § 1-1-7 og § 2-1-6. Men grunnlaget for festeavgiften er likevel ikke den som gjelder nå, men den som gjaldt for året 2008. Festeren (leieren) får så et gjeldsfradrag som tilsvarer en kapitalisering av den festeavgiften han nå betaler. Her benyttes kapitaliseringsfaktoren 10. Hvis festeavgiften i 2008 og 2013 er lik, blir det ingen formue. Hvis festetomta er bebyggt, skal formuesverdien av tomta legges til likningsverdien av bygningen(e). Grunneieren blir formuesbeskattet av festetomta, basert på den kapitaliserte verdien av festeavgiften i 2013.

Oppgave

Karina har ei hytta på Nøtterøy som står på en tomt som er festet(/leid/bygset). Ligningsverdien for selve hytta som står på tomta er i den forhåndsutfylte selvangivelsen for 2013 satt til kr 400 000,-. Hun betalte i 2008 kr 5 000,- pr. år i festeavgift for hyttetomta. Festeavgiften for tomta ble i 2013 økt til kr 7 000,- pr år. Beregn formuesverdien av hytta med tomt og gjeldsfradraget.

Svar:

Formue hytte	kr 400 000,-
+ verdi tomt (kr 5 000,- x 10)	kr 50 000,-
<u>-gjeld ut fra ny festeavgift kr 7 000,- x 10 =</u>	<u>kr 70 000,-</u>

= Sum formue hytte på leiet tomt kr 380 000,-

Festeren har krav på gjeldsfradrag på grunn av forpliktelsen til å betale festeavgift (kapitalisert festeavgift). For 2013 utgjør gjeldsfradraget 10 ganger den årlige festeavgiften. Er festeavgiften endret i løpet av året, brukes den som gjelder ved utgangen av 2012. Gjeldsfradraget skal føres i post 4.8.1. i selvangivelsen.

Bankinnskudd og andre fordringer. 100 % av pålydende, innestående beløp inklusiv opptjente renter.

Aksjer: 100 % av aksjenes kursverdi pr.1.1. for børsnoterte aksjer og 100 % av skattemessig verdi for ikke børsnoterte aksjer. § 4-12

Biler, motorsykler og campingvogner: En viss % av opprinnelig listepris ut fra årsmodell, TA § 1-1-3 og § 1-1-4.

Innbo og løsøre: Beregnes ut fra forsikringssummen; 10 % av de første kr 1 000 000,-, 20 % av de neste kr 400 000,- og 40 % av overskytende, jfr. TA § 1-1-6. Fra dette trekkes et fribeløp på kr 100 000,-. En forsikringssum på under 1 million kroner vil få en formuesverdi på kr 0,-. En forsikringssum på kr 1 800 000,- vil bety:

$(1\ 000 \times 0,1 + 400 \times 0,2 + 400 \times 0,4) - 100 = \text{kr } 240\ 000,-$

Livsforsikringspoliser: For livsforsikringer som både har en sparedel og en risikodel, beskattes forsikringstaker av gjenkjøpsverdien, jfr. § 4-16. Gjenkjøpsverdien er den verdien forsikringstakeren vil få utbetalt fra forsikringsselskapet hvis han sier opp forsikringen i dag. Formuen som skattyteren har skal fordeles på de kommuner skattyteren har formue. Det meste av formuen beskattes i bostedskommunen, mens fast eiendom er undergitt stedbunden beskatning, der eiendommen ligger.

2 Gjeldsposter

Fra bruttoformuen trekkes skattyterens egen gjeld, jfr. § 4-1.1.ledd. Det mest vanlige er gjeld til banker og finansinstitusjoner. Men gjeld kan også være gjeld til private personer og gjeld til staten. Gjelden inklusiv påløpne renter er pr. 31.12. i inntektsåret.

Det normale er at det som er formue for en skattyter er tilsvarende gjeld for en annen. Den som har et bankinnskudd på kr 100 000,- har en fordring på banken på dette beløpet og banken har en gjeld til denne personen på kr 100 000,-. Et unntak fra dette fremgår ved å sammenligne § 4-2 om hvilke eiendeler som ikke er formue med § 4-3 om hva som formue. Forskjellen fremgår av § 4-2.1.ledd pkt. d). Uforfalt krav på lønn, renter, utbytte av aksjer, andeler i verdipapirfond og andre verdipapirer, skal ikke regnes formue, mens § 4-3.1.ledd d) bare gjelder rentetermin eller utbytte av verdipapir. Det betyr at uforfalt lønn og feriepenger ikke er formue for arbeidstakeren, men krav på lønn og feriepenger er gjeld for arbeidsgiver.

- 15,3 % av 77 640- 51 225	kr 4041,-
- <u>6 % av 99 300- 77 640</u>	<u>kr 1 300,-</u>
= Fradrag i skatt pensjonsinntekt	kr 3 749,-

Oppgave 2

Hassan er alderspensjonist og mottar kr 270 365,- i pensjon. Beregn hvor mye han får i fradrag i skatt.

Svar: § 16-1 + statsskattevedtaket § 6-5 trinn 1 kr 170 750,- og trinn 2 kr 259 800,-.

Maks fradrag i skatt	kr 30 300,-
- 15,3 % av (259 800 – 170 750) =	kr 13 472,-
- <u>6 % av (270 365 -259 800)=</u>	<u>kr 644,-</u>
= Fradrag i skatt for pensjonsinntekt	kr 16 184,-

III Fradrag i skatt for skatt betalt i utlandet § 16-20

Skattyteren får fradrag i norsk skatt for skatt som han kan dokumentere at han har betalt av samme inntekt eller samme formue som en er skattepliktig for i Norge (kreditmetoden). Fradraget er begrenset til størrelsen på den norske skatten.

Oppgave 1:

Lise er skattepliktig til Norge hvor hun både har inntekter og netto formue. Lise har en leilighet i et land Norge ikke har skatteavtale med. Leiligheten leier hun bort. Utleieinntekten inngår i den inntekten hun betaler skatt av i Norge. Det samme gjør verdien av leiligheten hun har i den fremmede staten. Den norske skatten på utleieinntekten i det landet Norge ikke har skatteavtale med, er kr 2 800,- og formuesskatten kr 5 500,-. Lise dokumenterer at hun har betalt inntektsskatt av utleien i dette landet tilsvarende norske kroner kr 2 300,- og kr 3 200,- i formuesskatt.

Hvor mye blir skattene hennes i Norge redusert?

Svar: Lise får redusert den norske formuesskatten med kr 3 200,- og den norske inntektsskatten med kr 2 300,-.

5 SKATTEBEGRENSNING §§ 17-1 og 17-4

I Skattebegrensning for uførepensjonister

Skattebegrensning (skattereduksjon) skjer enten automatisk eller etter søknad. Skattereduksjon etter § 17-1 gjelder for skattytere med lav alminnelig inntekt. Den gjelder nå bare for skattytere som er minst 2/3 uføre, familiepleiere og personer som mottar overgangsstønad. Tidligere gjaldt reglene også for alders- og AFP-pensjonister.

Forutsetningen for å få full skattebegrensning etter § 17-1.1.ledd er at alminnelig inntekt ikke overstiger et beløp som årlig bestemmes av Stortinget. For 2013 er dette beløpet fastsatt til kr 127 000,- for enslige uførepensjonister og kr 116 700,- for gifte (for hver av dem). Er alminnelig inntekt (før særfradrag etter § 6-81) høyere enn disse beløpene, skal skatten nedsettes hvis summen av inntektskatt til kommune, fylkeskommune og fellesskatt (= kommuneskatt 28 %) er høyere enn 55 % av overskytende beløp. Det betyr at dersom alminnelig inntekt før særfradrag er kr 150 000,-, skal summen av de nevnte skatter maksimalt være 55 % av overskytende beløp $(150\,000 - 127\,000) \times 0,55 = 12\,650,-$. Basert på vanlig skatteberegning, hvis mottakeren er i skatteklasse 1, og brutto pensjon var kr 202 703,-, vil skatten utgjøre:

Kommuneskatt: $(150\,000 - \text{særfradrag } 32\,000 - 47\,150) \times 0,28 =$	kr 19 838,-
+ Trygdeavgift $202\,703 \times 0,047$	kr 9 527,-
<u>= Skatt og avgift på inntekt før skattebegrensning</u>	<u>kr 29 365,-</u>
<u>-Skattereduksjon</u>	<u>kr 16 715,-</u>
<u>= Skatt å betale (maks 55 % av 150 000- 127 000)</u>	<u>kr 12 650,-</u>

Oppgave 1

Albert er 100 % ufør og mottok i 2013 kr 220 400,- i uførepensjon. Han hadde ingen inntekter utover dette og ingen andre fradrag enn minstefradraget. Regn ut Albert sine skatter og avgifter på inntekt og finn ut om han vil ha krav på skattebegrensning på grunn av lav alminnelig inntekt (etter 55 %-regelen).

Svar:

Uførepensjon	kr 220 400,-
<u>-Minstefradrag 26 % av 220 400</u>	<u>kr 58 240,-</u>
<u>= Alminnelig inntekt før særfradrag</u>	<u>kr 162 160,-</u>
<u>-Særfradrag § 6-81</u>	<u>kr 32 000,-</u>
<u>= Alminnelig inntekt etter særfradrag</u>	<u>kr 130 160,-</u>

Kommuneskatt: $(130\,160 - 47\,150) \times 0,28 =$	kr 23 243,-
+ Trygdeavgift $220\,400 \times 0,047$	kr 10 359,-
<u>= Skatt og avgift på inntekt før skattebegrensning</u>	<u>kr 33 602,-</u>
<u>-Skattereduksjon</u>	<u>kr 14 264,-</u>
<u>= Skatt å betale (maks 55 % av 162 160- 127 000)</u>	<u>kr 19 338,-</u>

Oppgave 2

Galina har 100 % uførepensjon og har mottatt kr 180 310,- og har ingen andre inntekter enn dette. Hun får et minstefradrag på kr 46 881,- (26 % av pensjonen) og et særfradrag for uføre på kr 32 000,-. Beregn hennes skatt før skattereduksjon etter § 17-1 og deretter mulig skattereduksjon.

Svar:

Forutsetter at Galina er i skatteklasse 1, jfr. S § 15-4.3.ledd

Uførepensjon	kr 180 310,- § 5-1.1.ledd og § 5-40
= Personinntekt	kr 180 310,-
<u>-Minstefradrag 26 % av 180 310,-</u>	<u>kr 46 881,- § 6-32 flg</u>
= Alminnelig inntekt før særfradrag	kr 133 429,-
<u>-Særfradrag for uførhet</u>	<u>kr 32 000,- § 6-81</u>
= Alminnelig inntekt etter særfradrag	kr 101 429,-

Skatteberegning:

Kommuneskatt 28 % (101 429 – 47 150)	kr 15 178,-
+ Trygdeavgift 4,7 % av 180 310,-	kr 8 475,-
+ Toppskatt 9 % (180 310 – 509 600)	kr 0,-
<u>= Sum skatter og avgifter på inntekt</u>	<u>kr 23 673,-</u>

Skatten skal etter § 17-1 utgjør maks 55 % av beløpet som årlig blir fastsatt i statsskattevedtaket, for 2013 kr 127 000,-. Beregningsgrunnlaget er alminnelig inntekt før særfradrag.

Sum skatter og avgifter på inntekt	kr 23 673,-
<u>-Skattebegrensning etter § 17-1</u>	<u>kr 20 137,-</u>
= Skatt å betale (maks 55 % av 133 429 -127 000)	kr 3 536,-

II Skattebegrensning pga liten skatteevne § 17-4

Bestemmelsen gir adgang til å nedsette skatten på skjønnsmessig grunnlag. Betingelsen er at skattyteren ikke anses å ha mottatt tilstrekkelige midler til «et nødvendig, nøkternt underhold av vedkommende selv og i tilfelle de personer som skattyteren har plikt til å underholde». Hvis dette er tilfelle, kan skatten beregnes etter samme regler som for personer som er minst 2/3 uføre, jfr. § 17-1. Men slik skatteberegning skal bare foretas når skattyterens økonomiske stilling også ellers er slik at det foreligger et påtakelig behov for skattenedsettelse. Ved vurderingen skal det tas hensyn også til ektefelles og andre husholdningsmedlemmers inntekter og formue. Likeledes skattefrie inntekter, men ikke sosiale stønader. I 3. og 4. ledd i bestemmelsen er det ytterligere regler som begrenser skatteyteres muligheter til skattereduksjon.

Oppgave 1: Rebekka har i en lengre periode i 2013 gått arbeidsledig uten rett til dagpenger, men har nå kommet i jobb og har tjent kr 120 000,-. Hun er enslig og har et mindreårig barn på 4 år som hun forsørger. Hun mottar kr 2 500,- pr. måned fra faren. På grunn av lav utdanning og lite arbeidstilbud på stedet, er mulighetene for å skaffe seg bedre betalt arbeid vanskelig. Kan Rebekka få skattereduksjon? Beregn i så fall skatten hennes.

Svar: Rebekkas alminnelige inntekt blir kr 74 400,- (120` - minstefradrag kr 45 600,-) og hennes kommuneskatt blir kr 0,- (hun er i skatteklasse 1, men får et særfradrag som enslig forsørger etter § 6-80 på kr 47 160,- og får et personfradrag på kr 47 150,-). Rebekka vil imidlertid måtte betale 7,8 % trygdeavgift av lønna hun har, dvs. kr 9 360,- i samlet skatt. Hvis betingelsene for skattereduksjon etter § 17-4 er oppfylt, vil hun få full skattebegrensning og få nedsatt skatten til kr 0,-. Hennes inntekt er lavere enn grensebeløpet for skattereduksjon etter § 17-1 kr 127 000,-. Jeg anser hennes samlede fordeler ikke er tilstrekkelig til et nødvendig underhold av henne og sønnen og at hun har et påtakelig behov for skattenedsettelse. Det er for lite opplysninger i oppgaven for å avgjøre om inntektsnedgangen bare er forbigående og om den lave inntekten skyldes deltidsarbeid, jfr. § 17-4.3. ledd.

III Frikort

Frikort er ikke et skattefrikort, men et trekkfrikort. Hvis skattyteren ikke vil tjene mer enn kr 39 950,- i løpet av 2013, trenger han ikke betale skatt. Vanligvis er det skoleelever og studenter som får frikort. Hvis skattyteren leverer et slikt skattekort, skal arbeidsgiveren ikke trekke noe skatt inntil inntektsgrensen på kr 39 950,-. Tjener skattyteren mer, skal skattyteren skaffe seg nytt skattekort. Gjør han ikke det, skal arbeidsgiveren trekke den ansatte 50 % i skatt. Grensen i frikortet er basert på at skattyteren på grunn av minstefradrag og personfradrag ikke vil betale noen kommuneskatt. Dessuten er den nedre grensen for å betale trygdeavgift kr 39 600,-. For inntekt utover dette, skal trygdeavgiften etter folketrygdloven § 23-34. ledd være maksimum 25 % av overskytende beløp. For en lønnsinntekt på kr 39 950,- blir derved trygdeavgiften som skulle vært kr 3 116,- (7,8 % av kr 39 950,-), maksimum bli 87,50 (25 % av (kr 39 950,- - kr 39 600,-)). Det skulle da gi en restskatt på kr 88,-, men § 10-4-1.1.ledd i forskrift til skattebetalingsloven bestemmer at restskatt under kr 100,- ikke skal innkreves. Men har skattyteren blitt trukket eller innbetalt beløpet, betales ikke beløp under kr 100,- tilbake.

Oppgave 1: Daniel har tjent litt mer enn grensen på frikortet, kr 40 210,- og leverte ikke nytt skattekort. Arbeidsgiveren har trukket Daniel 50 % i skatt av overskytende beløp, kr 260,-, og innbetalt skatten kr 130,-. Hvordan blir da skatteoppgjøret?

Svar: Inntekten er under grensen for kommuneskatt (40 210 - minstefradraget og personfradraget = 0,-). Trygdeavgiften blir 7,8 % av kr 40 210,- = kr 3 136,-, men maksimum 25 % av (40 210- 39 600) = kr 153,-. Restskatten blir da kr 23,-, som han slipper å betale fordi den er under kr 100,-, jfr. forskrift til skattebetalingsloven § 10-4-1.1.ledd. Han har tjent kr 260,- over frikortgrensen og må betale kr 130,- i skatt av dette, dvs. en marginalskatteprosent på 50 % som faller raskt hvis han tjener mer. Det er derfor ikke særlig lønnsomt så vidt å overstige denne grensen. Verre ville det vært hvis han hadde blitt trukket kr 153,- i skatt og enda verre hvis han hadde blitt trukket kr 229,- i skatt. Da ville han ikke fått tilbake tilgodebeløpet på kr 99,- fordi det er under kr 100,-. Da ville han i realiteten ha betalt kr 229,- av en merinntekt på kr 260,-. Aller verst er det å ha innbetalt kr (trukket) kr 99,- i skatt og å ha oversteget frikortgrensen på kr 39 950,- med en krone (tjent kr 39 951,-). Da taper du kr 98,- ved å ha tjent en krone!

6 SKATTEPLIKTEN TIL NORGE § 2-1 og § 2-2

Skatteplikten til Norge løses som utgangspunkt ut fra norske skatteregler. Etter disse gjelder globalinntektsprinsippet for skattytere som er bosatt i Norge («i riket»). Med det menes på fastlandet i Norge, men ikke Svalbard og Jan Mayen, som har egne skatteregler⁵. For de som arbeider eller driver virksomhet på oljeinstallasjoner på kontinentalsokkelen gjelder også særlige skatteregler.

For skattytere som er bosatt i Norge gjelder full skatteplikt, dvs. at en er skattepliktig for all inntekt og formue en har uansett hvor i verden den er tjent eller formuen finnes (globalinntektsprinsippet). For upersonlige skattytere (dvs. selskaper) gjelder den fulle skatteplikten for selskaper som er «hjemmehørende» her. Skatteplikten til Norge kan begrenses av skatteavtaler med andre land. Slike avtaler har vi med de fleste land vi har økonomiske forbindelser med.

Skattytere som ikke er bosatt i Norge har begrenset skatteplikt til Norge. De skatter bare for den inntekt som er opptjent i Norge eller formue som finnes her, jfr. § 2-3. Det kan for eksempel være en utlending som har tatt seg arbeid her eller eier formue i Norge for eksempel eiendom, aksjer, bankinnskudd eller lignende.

Enkeltpersoner og selskaper kan dessuten etter skatteloven ha hel eller delvis skattefrihet. Full skattefrihet gjelder blant annet for Kongen, staten, kommuner og fylkeskommuner etter § 2-30. Delvis skattefrie gjelder blant annet for aksjeselskaper, som ikke skal betale formuesskatt til staten, jfr. § 2-36. Veldedige og allmenntilgynnlige organisasjoner betaler heller ikke skatt for sin virksomhet etter § 2-32. Dette gjelder likevel ikke hvis slike organisasjoner driver ordinær næringsvirksomhet («har erverv til formål»), jfr. § 2-32.2.ledd.

Reglene om inn- og utflytting i § 2-1.2. -10.ledd er viktige. Hvis en person oppholder seg i Norge mer enn 183 dager samlet i løpet av enhver 12 måneders periode eller 270 dager i løpet av en 36 måneders periode blir en fullt skattepliktig til Norge. Skatteplikten oppstår da fra og med det inntektsåret en har oppfylt kravet til opphold i Norge.

For personer som forlater Norge er kravet at en må ha oppholdt seg i Norge mindre enn 61 dager i løpet av inntektsåret. En må heller ikke disponert bolig her som en selv, ektefellen, samboer eller mindreårige barn eier. For skattytere som har vært bosatt her i minst 10 år før utflyttingen opphører skatteplikten til Norge først etter utløpet av det tredje året etter utflyttingen. I tillegg må 61 dagers reglen være oppfylt, jfr. § 2-1.2. og 3. ledd.

Oppgave 1: Anton er fotballspiller i engelsk 1. divisjon og har en årslønn på kr 2 200 000,-. Han er født i Norge og har bodd her siden han ble født. I mars 2012 ble han proffspiller i England. Etter det har han bare vært hjemme i Norge 3 uker om sommeren og 1 uke like før jul. Hvor skal han skatte for lønna som fotballspiller? Se bort fra skatteavtalen med England.

⁵ Lov av 29.11.1996 nr. 68 om skatt til Svalbard og nr. 69 om skatt a personer på Jan Mayen.

Svar: Anton har vært bosatt i Norge i minst 10 år før 2013, jfr. § 2-1.3.ledd b). Han skal da skattlegges til Norge fram til 1.1.2016, til etter utløpet av det tredje året etter at han flyttet til England. I løpet av denne perioden må han ikke ha opphold seg her i mer enn 61 dager i løpet av disse årene.

Oppgave 2: Claus er svensk statsborger og arbeider som bygningsarbeider i Norge. I Sverige har han eget hus og ektefelle. Han reiser hjem til Sverige hver uke. Han kom hit i februar 2013 og har tjent kr 530 000,- her.

Svar: Claus er bosatt i Sverige, men er delvis skattepliktig til Norge for lønnsinntekten sin her, jfr. § 2-3.1.ledd bokstav e). Den nordiske skatteavtalen kan ha andre regler, det samme gjelder den nordiske trygdeavtalen. Disse avtalene begrenser norsk beskatningsrett.

7 SKATTEKOMMUNE/SKATTESTEDET

For skattytere flest har det liten betydning hvilken kommune som mottar skattepengene. Noen skattytere velger likevel å skifte bosted for å gi den nye kommunen skattepengene sine. Selv om kommunene i prinsippet kan velge å ha lavere skatteprosent for inntekt og formue enn de maksimale, velger alle kommuner å bruke maksimalsatsene; 11,6 % for kommunens del av kommuneskatten og 0,7 % for formuesskatt. Fylkeskommunen får 2,65 % av kommuneskatten. Resten, 13,75 % tilfaller staten. Skattytere som er bosatt i bestemte kommuner i Nord-Troms og Finnmark har likevel lavere skattesats på alminnelig inntekt, 24,5 % i stedet for 28 %. Det lønner seg derfor å være bosatt i disse kommunene betaler derfor mindre skatt enn ellers. Skattytere som er bosatt på Svalbard har også lavere skatter, jfr. Stortingets skattevedtak for Svalbard og Svalbardskatteloven § 3-2⁶.

Ellers har skattekommune stor betydning for fradragspostene for pendlere. Det gjelder:

- a) Fradrag for reiseutgifter; reise mellom hjem og arbeidssted § 6-44
- b) Fradrag for merutgifter til bolig og mat § 6-13

Eksempel:

En skattyter er bosatt i Sarpsborg og pendler til Oslo daglig. Reiseavstanden er 93 km. Denne skattyteren får da et reisefradrag på 93 km x 2 x 230 dager x kr 1,50 pr. km – bunnfradrag kr 13 950,- = kr 50 220,- jfr. § 6-44, TA § 1-3-9 og § 1-3-10. Regnes han som bosatt i Oslo, vil reisefradraget falle bort på grunn av korte daglige reiseavstander. Verdien av reisefradraget er 28 % av fradragbeløpet, dvs. kr 14 062,-.

Hvis denne skattyteren ikke er dagpendler, men ukependler, vil reisefradraget bli lavere 93 km x 2 x 48 dager x kr 1,50 pr. km – bunnfradrag kr 13 950,- = kr 0,-. På den annen side vil han kunne trekke fra merutgifter til bolig i Oslo og fradrag for kost ved opphold på hybel/brakk/campingvogn etter TA § 1-3-2 eller § 1-3-3 avhengig av om det er kokemulighet eller ikke. Satsene er henholdsvis kr 293,- pr. døgn og kr 190,- pr. døgn. Dette beløpet vil for

⁶ 8 % for lønn opptil 12 ganger grunnbeløpet (kr 985 464,-) i folketrygden og 22 % av overskytende. Annen inntekt 20 %

240 døgn bety kr 70 320,-/kr 45 600,- pr. år avhengig av satsen. Har han utgifter til bolig på arbeidsstedet, for eksempel til leie av en leilighet med leie kr 6 000,- pr. mnd. vil han også få trukket fra dette i sin alminnelige inntekt. I tillegg gis det fradrag for småutgifter («bruspenge») som skal dekke utgifter til telefon, avis m.m. etter TA § 1-3-7. Her er fradragssatsen kr 60,- pr. døgn, men denne reglen gjelder bare når skattyteren krever fradrag for faktiske utgifter til kost eller har helt eller delvis fri kost.

Oppgave 1:

Åsne pendler mellom hjem og arbeidssted. Avstanden til jobben er 43 km. Hun reiser hjem hver helg (reiser søndag) og ellers en gang pr. uke, dvs. hun har 4 overnattinger i arbeidskommunen. Hun betaler kr 3 000,- pr. mnd. i leie for en hybel, hvor hun har kokemuligheter. Beregn hennes fradragsposter som følge av pendlingen.

Svar:

Reisefradrag 43 x 2 x 46 uker x 2 x kr 1,50 – 13 950,- =	kr 0,- § 6-44
Merutgifter kost kr 189,- x 4 x 46	kr 34 776,- TA §1-3-2
<u>Merutgifter leie bolig 3` x 12</u>	<u>kr 36 000,- § 6-13</u>
<u>= Sum fradrag pga. pendling</u>	<u>kr 70 776,-</u>

Reglene om skattemessig bosted finner du i § 3-1 og § 3-1-1 flg. (= forskriften)

Her er det viktig å kjenne til begrepene: «overveiende døgnhvile», jfr. TA § 3-1-1- som betyr hvor mange døgn overnatter en på hjemstedet og hvor mange på arbeidstedet. Er det flest på dette stedet, har skattyteren sin overveiende døgnhvile der. Et annet sentralt begreper i forskriften er «selvstendig bolig»/«uselvstendig bolig» TA § 3-1-4. Det siste er om skattyteren er «familiependler» eller «enslig pendler», jfr. TA § 3-1-2, § 3-1-3. For enslige pendlere er det avgjørende om han eller hun er over 22 år eller eldre. En særskilt regel er dessuten om en har eid en større bolig på hjemstedet før en startet med å pendle (må være minst dobbelt så stor som boligen en har i den andre kommunen).

Her er et eksempel på problemstillingen:

Guri har vært ansatt i Ringerike kommune i over 10 år. Hun har i 5 år hatt en enebolig på 170 m² som hun har bodd i. Hun har byttet jobb og jobber nå i Oslo hvor hun har leid seg en 2 roms leilighet på 55 m² som hun betaler kr 8 000,- pr. mnd. i leie for. Hun har flest overnattinger i Oslo. Her vil hun fortsatt bli ansett som bosatt i Ringerike.

Oppgave 2

Andreas er 25 år og har samboer. De leier en roms leilighet på 50 m² sammen i Hønefoss og betaler kr 6 000,- i mnd. for den. Andreas jobber i Sandvika. Avstanden mellom leiligheten i Hønefoss og arbeidsplassen hans er 51 km. Andreas leier en hybel i Sandvika som han betaler kr 5 000,- i mnd. for. Den er på 22 m² og inneholder 1 rom med kjøkkenkrok og et lite bad med toalett. Andreas reiser fra Hønefoss mandag morgen og tilbake torsdag ettermiddag. Fredag jobber han hjemmefra. Han har hybelen siden han begynte å arbeide i Bærum august 2011.

I hvilken kommune skal Andreas regnes som bosatt? Hvilke fradragposter får han som følge av pendlingen?

Svar: Reglene om skattemessig bosted finner du i § 3-1 og i forskriften § 3-1-1 flg.

Andreas er ikke familiependler etter § 3-1-2 siden han ikke er gift eller har barn. Han er derfor enslig pendler etter § 3-1-3. Han er over 22 år og bor ikke i foreldrehjemmet. Når skattyteren pendler mellom flere boliger er hovedregelen at personen har skattemessig bosted der han har sin overveiende døgnhvile, jfr. § 3-1-1.1. og 2.ledd, med mindre noe annet følger av de etterfølgende regler. Andreas overnatter bare 3 netter på hybelen i Bærum og de øvrige netter 4 i Ringerike. Etter § 3-1-3.6. ledd skal han anses bosatt der han har sin selvstendige bolig. Hybelen i Sandvika anses ikke som selvstendig fordi den er mindre enn 30 m² areal av primærrom, jfr. § 3-1-4. Leiligheten i Hønefoss er derimot en selvstendig bolig, siden det forutsettes at den tilfredsstillende de øvrige kravene i §-en. 3-årsreglen og dobbelt så stor bolig i § 3-1-3.5.ledd er det ikke nødvendig å gå inn på. Det avgjørende er at boligen i Bærum ikke er selvstendig bolig. Siden forholdene ikke er endret siden 01.11.2011, jfr. § 3-1.2.ledd, skal Andreas anses som bosatt i Ringerike kommune og får disse fradragene i inntektsåret 2012:

Reisefradrag § 6-44 + TA § 1-3-10:

(51 km x 2 x (46 uker x 1 ganger pr. uke) x kr 1,50 pr. km) - bunnfradrag kr 13 950,- = kr 0,-

Frdrag for merutgifter til kost § 6-13 og TA § 1-3-2 kr 190,- pr. døgn:

Kr 190 x (3 overnattinger⁷ pr. uke i 46 uker⁸) = kr 26 220,-

Frdrag for merutgifter til bolig § 6-13:

Leie hybel pr. mnd. x 12 (kr 5 000,- x 12) = kr 60 000,-

8 PERIODISERINGSREGLER

Periodiseringsreglene angir hvilket år en inntekt skal beskattes og i hvilket år en utgift er fradragberettiget. Dersom en forutsetter at skattesatser og –regler ikke endres, vil det gi skattekreditt om inntekter og derved skatten blir forskjøvet til et senere år. På samme måte vil det lønne seg å få et fradrag så tidlig som mulig. Slik forskyvning i tid betyr at en slipper å betale skatten i år og får den utsatt til et senere år, en låner derved penger av stat og kommune uten å betale noen rente.

Det er tre periodiseringsregler i skatteretten:

a) **Betalingsprinsippet.**

⁷ Lignings ABC-en: Skattyteren anses som hovedregel å bo (overnatte) utenfor hjemmet dersom mer enn tre timer tilbringes utenfor hjemmet i tiden mellom kl. 22 og kl. 06 og skattyteren ikke tilbringer mer enn tre timer hjemme innenfor samme tidsintervall.

⁸ TA § 1-3-9

Etter dette prinsippet skal en fordel inntektsføres det året da ytelsen blir betalt eller da den tidligst kunne vært krevd utbetalt. Tilsvarende gjelder for utgifter, som skal fradragsføres i det året de blir betalt. Betalingsprinsippet gjelder for lønn og andre inntekter som en skal leve av, for eksempel pensjon, underholdsbidrag til tidligere ektefelle og lignende ytelser. Hjemmelen for dette finner du i § 14-3.1. ledd

- b) **Realisasjonsprinsippet** som er hovedregelen i norsk skatterett for inntekt og fradrag, jfr. § 14-2. 1. og 2. ledd. En fordel skal inntektsføres i det år den «tilflytter» skattyteren og for fordeler som innvinner ved overføring fra andre når skattyteren får en ubetinget rett til ytelsen. For kostnader gjelder fradraget det året det oppstår en ubetinget forpliktelse for skattyteren til å dekke eller innfri forpliktelsen. For uttak eller overføring gjelder uttakstidspunktet eller overføringstidspunktet.
- c) **Regnskapsprinsippet** gjelder for regnskapspliktige, jfr. § 14-4. Det betyr at en skal følge regnskapslovens for tidfesting av inntekt og fradrag, med mindre skatteloven har andre regler. Regnskapsprinsippet og realisasjonsprinsippet vil vanligvis føre til samme år for tidfesting av fordeler og kostnader.

For ikke-tidsbegrensede ytelser (99 år eller mer eller så lenge en lever) gjelder også betalingsprinsippet. Hvis en selger en eiendom for kr 1 000 000,- som skal betales kr 500 000,- kontant og resten med kr 100 000,- årlig over 5 år, gjelder realisasjonsprinsippet. Da skal hele salgssummen regnes som innvunnet i salgsåret og eventuell gevinst eller tap ved salget inntektsføres eller fradragsføres i salgsåret. I realiteten har selger mottatt kr 500 000,- kontant og en fordring i pengers verdi på kr 500 000,-.

Hvis selgeren i stedet får kr 500 000,- kontant og kr 50 000,- deretter årlig så lenge han lever, har han i realiteten fått en løpende pensjon på kr 50 000,- som skal skattlegges i det året beløpene blir utbetalt. I salgsåret blir bare kr 500 000,- regnet som innvunnet og gevinst og eventuelt tap beregnet ut fra dette.

Oppgave 1

I hvilket år skal disse inntektene skattlegges?:

- a) Janne har jobbet en del overtid og tjent kr 10 000,- i desember 2013, som hun først får utbetalt i januar 2014.
- b) Karina har solgt leiligheten sin i desember 2013. Avtalen er at kjøpesummen skal betales i januar 2014. Gevinsten ved salget er kr 200 000,-.
- c) Nina leier bort hytta si på åremål. Etter avtalen mottar hun leien for hele åremålsperioden, 5 år, kr 100 000,- i 2013.

Svar: a) Betalingsprinsippet gjelder for lønn. Det avgjørende er om Janne kunne ha krevd pengene utbetalt i 2013. I praksis blir slik lønn regnskapsført og innberettet i opptjeningsåret, men dersom Janne overtidsregning ikke var behandlet og pengene utbetalt i 2013, vil 2014 være rett inntektsår.

b) Realisasjonsprinsippet gjelder. Det betyr at gevinsten skal inntektsføres i det året salget skjedde, selv om pengene først blir utbetalt i 2014.

c) Realisasjonsprinsippet gjelder. Inntekten er innvunnet i 2013, selv om den også gjelder fremtidige inntektsår.

9 FORDELER VUNNET VED ARBEID § 5-1 OG § 5-10 FLG.

Hovedregelen for hva som skal regnes som skattepliktig inntekt finner du i § 5-1. Den sier at enhver fordel vunnet ved arbeid, kapital, virksomhet samt pensjon, føderåd og livrente er skattepliktig inntekt. Med fordel menes det at det må ha skjedd en overføring av en økonomisk verdi, ytelsen må kunne verdsettes i penger. For det annet må det være en sammenheng mellom ytelsen en mottar og for eksempel et arbeid en har utført. Mangler en slik sammenheng, vil det eventuelt kunne være at ytelsen er skattepliktig som tilfeldig inntekt etter § 5-50. I et arbeidsforhold trenger ikke ytelsen komme fra arbeidsgiveren direkte, men for eksempel fra en kunde, leverandør, bankforbindelse eller andre. En må spørre seg: Ville den ansatte fått ytelsen selv om han ikke var ansatt hos arbeidsgiver? Blir svaret nei, er det en fordel vunnet ved arbeid. Hvis ytelsen da ikke er skattepliktig, må du finne en hjemmel for å fritta for skatt finner du blant annet i § 5-21, men også i reglene om beregning av inntekten. Det gjelder for eksempel fordelene ved små lån hos arbeidsgiver etter § 5-12.4. ledd.

Fordeler vunnet ved arbeid inngår i personinntekten. Det kan være lønn, men også naturalytelser og overskudd på utgiftsgodtgjørelser. Disse behandles på lik linje med lønn. De er skattepliktige for mottakeren, som må betale både bruttoskatter og nettoskatter av ytelsene. Arbeidsgiveren har dessuten innberetningsplikt til skattevesenet, må trekke skatt og betale den inn til skatteoppkreveren og betale arbeidsgiveravgift av ytelsen. Skatten for arbeidstakeren kan bli opp til 47,8 % og arbeidsgiveravgiften maksimalt 14,1 %. Det kan derfor være gunstig både for arbeidstaker og arbeidsgiver og gi ytelser som ikke inngår i personinntekten, men bare anses som en personalkostnad som det ikke skal trekkes skatt av eller betales arbeidsgiveravgift av. Eksempel: Arbeidsgiveren lar den ansatte få kjøpe varer som han produserer eller selger med en personalrabatt som ikke er skattepliktig for den ansatte.

Frynsegoder som enten er skattefrie eller behandles gunstig skattemessig kan det være gunstig for begge parter. Arbeidsgiver slipper arbeidsgiveravgift, selv om denne er fradragsberettiget betyr det en kostnad på 100 %

De viktigste frynsegodene en kan få er:

I Dekning av privatutgifter § 5-11.2.ledd b)

Utgifter til mat, klær og bolig er privatutgifter. Det samme er avis, ferie, trening, tannlege m.m. Hvis arbeidsgiver betaler slike utgifter, er dette fordeler vunnet ved arbeid og skal dette som hovedregel regnes som lønn. Det skal trekkes skatt tilsvarende som om ytelsen var lønn og ytelsen skal lønnsinnberettes til skattemyndighetene. Det skal også betales arbeidsgiveravgift av ytelsen. Men har arbeidstakeren hatt merutgifter til mat, klær og bolig

som følge av arbeidet og arbeidsgiveren dekker disse utgiftene, blir det ingen skatteplikt, trekkplikt, innberetningsplikt eller plikt til å svare arbeidsgiveravgift. Typiske eksempler på skattefrie ytelser er utgifter til hotell, mat og reiseutgifter på forretningsreiser. Det samme gjelder utgifter til uniform, spesielle verneklær og verneutstyr. Dekning av utgifter til daglige reiser mellom hjem og arbeid er derimot skattepliktig som lønn, men arbeidstakeren får fradrag for reisekostnader etter standardsatser og med et bunnfradrag for tiden, kr 13 950,-.

II Fordel firmabil § 5-13

Hvis arbeidsgiver lar den ansatte få bruke virksomhetens eiendeler privat, er dette fordeler som er følger av arbeidsforholdet, «vunnet ved arbeid» og skattepliktig inntekt. Den mest vanlige eiendelen som brukes privat av arbeidstakeren er arbeidsgivers bil. Ofte brukes samme bil også i arbeidsgivers virksomhet, men ikke alltid. Tidligere ble fordelen beregnet ut fra fast standard kjørelengde for kjøring i fritid, pluss tillegg for faktisk kjøring mellom hjem og arbeid. Fra og med 2005 er fordelsberegningen basert på bilens listepreis som ny, om den er yngre eller eldre enn 3 år pr. 1.1. i inntektsåret, om den blir kjørt mer eller mindre enn 40 000 km pr. år i yrket og om det dreier seg om el-bil eller ikke. I tillegg hvor mange hele og påbegynte måneder arbeidstakeren har hatt bilen. For listepreis under kr 270 600,- beregnes den skattepliktige fordelen til 30 % av listepreisen og for bil med høyere listepreis enn kr 270 600,- et tillegg på 20 % av overskytende listepreis. Fordelen ved å bruke en firmabil med en listepreis på kr 400 000,- vil derfor bli:

30 % av de første kr 270 600,- =	kr 81 180,-
+20 % av de overskytende kr 129 400,- =	kr 25 880,-
<u>= Sum fordel firmabil</u>	<u>kr 107 060,-</u>

Hvis arbeidstakeren bare hadde brukt den i 8 måneder og 3 dager, ville fordelen blitt 9/12 av dette beløpet, jfr. § 5-13-6. 1. ledd.

Hvis bilen er el-bil reduseres listepreisen med 50 %, til det halve av opprinnelig listepreis. Hvis bilen er eldre enn 3 år, reduseres listepreisen med 25 %, dvs. til 75 % av opprinnelig listepreis. I eksemplet over, ville da listepreisen blir kr 300 000,- og fordelen mye mindre, kr 87 060,-.

Er bilen kjørt mer enn 40 000 km pr. år til yrkeskjøring, reduseres også listepreisen med 25 %. Hvis både vilkåret om alder og omfattende yrkeskjøring er oppfylt, vil listepreisen bli redusert til 56,25 % av opprinnelig listepreis. Kombinasjon eldre bil enn 3 år og el-bil reduserer listepreisen til 37,5⁹ % av opprinnelig listepreis, jfr. § 5-13-5, 1. og 2.ledd.

Hvis arbeidstakeren selv dekker utgifter til bilholdet eller betaler noe for fordelen, reduserer ikke dette fordelsbeskatningen. Unntaket er hvis arbeidstakeren har betalt en utgift og fått pengene igjen for dette utlegget, for eksempel betalt kr 300,- for bensin han har fylt på bilen og leverer kvittering til arbeidsgiveren for utlegget.

Står bilen på verksted eller arbeidstakeren ikke har brukt den under ferie eller et sykehusopphold påvirker heller ikke det fordelsberegningen, jfr. § 5-13-6. 2. og 3.ledd.

⁹ (100 % - 25 %) - 50 % = 37,5 %

Unntaket gjelder for sporadisk bruksadgang, jfr. § 5-13-2, for eksempel hvis arbeidstakeren en enkelt gang eller noen få ganger har brukt firmabilen mellom hjem og arbeid. Det er heller ikke fordelsbeskatning for større lastebiler, busser, tankbil for bensin m.m. § 5-13-1. Men bruker arbeidstakeren en 8 tonns lastebil til å frakte sand og grus, skal han skattlegges for den faktiske bruken, ut fra hva det vil koste å leie en tilsvarende bil et annet sted.

Oppgave 1 Fordel firmabil

Eva bruker firmaets bil i jobb og litt privat. Hun begynte å disponere bilen 13. mai 2013. Hun brukte den ikke i 3 uker i sommerferien, som hun tilbragte i Provence i Frankrike. Firmabilen er en Toyota Prius 2013-modell som kostet kr 320 000,-, med listepriis som ny kr 330 000,-. Det fulgte med utstyr for kr 10 000,- da bilen ble kjøpt. Eva kjørte 47 000 km i jobb med bilen. I tillegg brukte hun den til-fra jobb 4 000 km og 6 000 km i fritida. Hun ble trukket kr 1,- pr. km for all privatkjøring.

- Hvordan blir Eva beskattet av bruken av bilen?
- Hvor mye gunstigere ut ville hun kommet hvis hun i stedet hadde disponert en 4 år gammel elektrisk bil til samme pris?
- Ville du anbefalt Eva og kutte ut firmabilen og heller bruke sin egen bil privat og be om å få fordelen kompensert i økt lønn, kr 50 000,-?

Svar:

a) Eva vil bli beskattet av fordelen ved privat bruk av arbeidsgivers bil, jfr. § 5-13 med forskrift. Fordelen beregnes ut fra hele og påbegynte måneder hun har hatt bilen, dvs. 8 måneder. Beregningsgrunnlaget er bilens listepriis som ny med tilhørende utstyr, men reduseres med 25 % hvis yrkeskjøringen overstiger 40 000 km per år. Grunnlaget for beregning av fordelen blir da opprinnelig listepriis (kr 330 000 + kr 10 000,-) x 0,75 = kr 255 000,-.

30 % av de første kr 255 000,-	kr 76 500,-
<u>Sum fordel helt inntektsår</u>	<u>kr 76 500,-</u>

Skattepliktig fordel for perioden 13.5. -31.12 (= 8 mnd) kr 76 500,- x 8 /12 = kr 51 000,-

Vederlag som arbeidstakeren betaler for bruk av bilen påvirker ikke størrelsen av den skattemessige fordelen, jfr. § 5-13.1.ledd 3.setning. Heller ikke individuelle brukshindringer som for eksempel feriefravær eller sykdom, jfr. § 5-13-6.2.ledd.

- Hvis bilen var en elektrisk bil, ville listepriisen bli redusert med 50 %, som fører til at fordelen blir mindre, jfr. § 5-13..1.ledd 2.setning og § 5-13-5, 1.ledd. Listepriisen ville da blitt kr 170 000,- og fordelen på årsbasis kr 51 000,- og bare kr 34 000,- for de 8 månedene.
- Eva ville da ikke fått fordelsbeskatningen av firmabil, men i stedet blitt beskattet for kr 50 000,- i økt lønn. Det blir da en vurdering for henne om hva som lønner seg. Hun bruker firmabilen 10 000 km privat og betaler dessuten kr 1,- pr. km for privatbruken. Hun har derfor betalt kr 10 000,- for å bruke firmabilen privat og blitt fordelsbeskattet av kr 51 000,-. Men en

marginalskatt på for eksempel rundt 40 %, vil firmabilen i 8 mnd. ha kostet henne rundt kr 36 000,- for de 8 månedene eller kr 4 500,- pr. måned. Det vil da være en totalvurdering for henne hva som er mest fordelaktig.

III Dekning av bomavgift

Hvis arbeidsgiver utgifter til bompenger, regnes det beløpet arbeidsgiver betaler som skattepliktig lønn når verdikortet brukes av arbeidstakeren til privatturer, herunder reiser mellom hjem og fast arbeidssted (arbeidsreiser) etter § 5-12. Noen bomselskaper benytter verdikort pålydende en bestemt verdi, som gir fri passering inntil verdigrensen er nådd. Slike verdikort behandles skattemessig på samme måte som klippekort. Kostnader til verdikort eller klippekort må i denne forbindelse fordeles forholdsmessig mellom privat bruk og yrkesbruk.

IV Overskudd på kilometergodtgjørelse for kjøring i arbeidstid § 5-11.2.ledd b) + TA § 1-2-6.

Mange arbeidstakere bruker sin egen privatbil også i jobbsammenheng og får utbetalt bilgodtgjørelse for den kjøringen de gjør i jobbsammenheng for firmaet. Hvis de får utbetalt godtgjørelse etter statens satser eller lavere, fra og med 1.1.2013 kr 4,05 for de første 10 000 km og kr 3,40 pr. km for overskytende km, gir ikke dette skattepliktig overskudd, jfr. § 5-15-8 og TA § 1-2-6. Eksempelvis fått utbetalt kr 47 980,- for å ha kjørt 12 200 km.

Utbetalt	kr 47 980,-
- 10 000 km a kr 4,05	kr 40 500,-
- <u>2 200 km a kr 3,40</u>	<u>kr 7 480,-</u>
= Skattepliktig overskudd	kr 0,-

Utbetales godtgjørelse etter høyere satser enn statens, gir dette en skattepliktig fordel. Overskudd på kilometergodtgjørelse er skattepliktig på lik linje med lønn og arbeidsgiver skal innberette fordelen, trekke skatt av og betale arbeidsgiveravgift av overskuddet. Takseringsreglene, som følger statens satser for bruk av egen bil i tjeneste, brukes til å beregne overskuddet.

Oppgave om overskudd på bilgodtgjørelse:

Francisco har brukt egen bil i tjenesten og fått utbetalt kr 4,50 pr. km og har kjørt 12 300 km. Beregn eventuell skattepliktigfordel.

Svar:

Utbetalt godtgjørelse 12 300 km a kr 4,50 =	kr 55 350,-
-Fradrag etter statens satser første 10 000 km a kr 4,05 =	kr 40 500,-
<u>overskytende 2 300 km a kr 3,40 =</u>	<u>kr 7 820,-</u>
= Skattemessig overskudd	kr 7 030,-

Lavere godtgjørelse enn statens satser gir underskudd, som er fradragsberettiget i alminnelig inntekt. Men underskuddet inngår i minstefradraget hvis det benyttes.

V Overskudd på andre utgiftsgodtgjørelser § 5-11.2.ledd a) + TA § 1-2-1

Hvis arbeidstakeren ellers får godtgjørelse for utgifter i forbindelse med arbeid som overstiger de utgiftene han har hatt eller som overstiger fradragssatsene i takseringsreglene, er overskuddet skattepliktig på lik linje med lønn. Eksempel har fått kr 5 000,- i godtgjørelse for å holde eget verktøy og bare har kjøpt seg verktøy for kr 3 000,-, vil kr 2 000,- bli skattlagt som lønn. Det samme gjelder for eksempel hvis arbeidstakeren får utbetalt kr 200,- pr. døgn for overnatting på arbeidsreiser og ikke kan dokumentere kostnader til overnatting, er satsen i TA § 1-3-1 kr 52 pr. døgn og skattepliktig fordel blir da differansen kr 148,- pr. døgn.

VI Rimelige lån i arbeidsforhold

Arbeidstakere som får lånt penger av arbeidsgiver blir beskattet av en rentefordel hvis rentesatsen er lavere enn den rentesatsen som kalles normrenten. Den fastsettes for 2 måneder av gangen og er basert på renter på statskasseveksler med inntil 3 måneders løpetid + 0,5 %. For januar og februar 2013 er normrentesatsen 2,25 prosent. Disse reglene gjelder ikke for lån under $\leq 3/5$ av grunnbeløpet i folketrygden (1 G) og tilbakebetalingstiden er høyst ett år, § 5-12, 4.ledd. Grunnbeløpet pr. 1.1.2013 er kr 82 120,-. Det betyr at arbeidstakeren kan få et lån av arbeidsgiver på inntil kr 49 272,- som nedbetales innen ett år, rentefritt eller med rentesats under normrentesatsen uten å bli skattlagt for fordelene. Grunnbeløpet justeres hvert år pr. 1.5., dvs. f.o.m. 1.5.2013 vil grensen for små lån bli høyere. For lån over $3/5$ G vil arbeidstakeren bli beskattet for differansen mellom normrentesatsen og den rentesatsen han betaler, jfr. § 5-12.4. ledd. Hvis for eksempel arbeidstakeren låner kr 1 000 000,- av arbeidsgiveren til 1 % rente ett helt år, vil rentefordelen bli: $kr\ 1\ 000\ 000,- \times (2,25\ \% - 1\ \%) = kr\ 12\ 500,-$ som skatlegges som lønn. Men arbeidstakeren får fradrag i alminnelig inntekt for rentefordelen, på lik linje med betalte renter. I realiteten betaler derfor arbeidstakeren bare bruttoskatt av rentefordelen, dvs. trygdeavgift og eventuell toppskatt. For lån deler av året, blir arbeidstakeren beskattet forholdsmessig, for hele og påbegynte måneder han har hatt rentefordelen, jfr. § 5-12-1.

Det er en betingelse at det reelt sett foreligger et låneforhold. Det betyr i utgangspunktet at det blir skrevet en lånekontrakt (avtale) om forfall, nedbetaling og renter. Mangler dette, vil «lånet» av skattemyndighetene kunne bli betraktet som et lønnsforskudd og skattlagt som lønn.

Opgave om rentefordel rimelig lån

Jens og Kari er begge ansatt i firmaet Hunco AS. Jens har fått låne kr 50 000,- av arbeidsgiver til kjøp av ny bil. Lånt skal tilbakebetales i sin helhet etter 10 måneder og skal forrentes med 2 % . Kari har fått 5-årig lån på kr 200 000,- til 1,5 % rente. Hvordan blir Jens og Kari beskattet av lånene?

Svar: Jens blir ikke beskattet av rentefordelen, fordi lånebeløpet er $< 3/5 G$ og nedbetalingstiden er under ett år, jfr. § 5-12, 4. ledd. Kari blir beskattet av en rentefordel på 200 000,- x (2,25 % - 1,5 %) = kr 1 500,- som beskattes på lik linje med lønn og som hun må betale trygdeavgift og eventuelt toppskatt av. Men hun kan trekke fra rentefordelen i sin alminnelige inntekt og betaler følgelig ikke kommuneskatt av rentefordelen.

VII Dekning av utdanningsutgifter § 5-15-10 flg.

Hvis arbeidsgiver dekker arbeidstakerens utdanningsutgifter, kan dette bli skattepliktig for arbeidstakeren. Etter § 5-15-10 følgende skiller det mellom intern utdanning og annen utdanning (ekstern). I begge tilfelle er betingelsen for skattefrihet enten at utdanningen gir kompetanse som kan benyttes i nåværende eller fremtidig arbeid hos arbeidsgiver eller dekkes i forbindelse med opphør av arbeidsforhold og gir kompetanse ved søkning av nytt arbeid hos annen arbeidsgiver, jfr. § 5-15-12.1.ledd a) og b). Hvis utdanningen gjelder ved opphør av arbeidsforholdet gjelder skattefritaket et beløp inntil 1,5 ganger folketrygdens grunnbeløp (G), dvs. etter grunnbeløpet pr. 1.1.2013, inntil kr 123 180,-. For annen utdanning enn intern utdanning gjelder skattefritaket inntil 20 måneders utdanning (2 års utdanning), jfr. § 5-15-14.

Oppgave om dekning av utdanningsutgifter

Linda er ansatt i Matkjeden AS som salgskonsulent og går på et 2 ukers salgskurs som arrangeres av Focus Ringerike ved HIBU. Arbeidsgiver har betalt: Kursavgift kr 7 000,-, reise Bærum-Hønefoss kr 800,- og studiemateriell kr 1 500,-. Skatteplikt for Linda?

Svar: Ytelsene fra Matkjeden til Linda er skattefri fordi kurset gir kompetanse som hun kan benyttes hos hennes nåværende arbeidsgiver, Matkjeden AS og er klart under 1,5 G. Vilkårene i § 5-15-12.1.ledd a) er derfor oppfylt. Utdanningen faller inn under annen utdanning i § 5-15-14 siden utdanningen varer under 20 måneder.

VIII Dekning av utgifter til telefon og andre IKT¹⁰-tjenester § 5-12-20 flg.

Et vanlig «frynsegode» er at arbeidsgiveren lar den ansatte få bruke telefon, internett m.m. privat. Skatteplikten er avhengig av om en har en eller flere slike tjenester. Hva som skal anses som én kommunikasjonstjeneste er regulert i § 5-12-2. Innholdstjenester som for eksempel teletorg, overpriset sms/mms, datatjenester, programvare, tv-sendinger og spill omfattes ikke av skattefritaket. Fordelen skal etter § 5-12-21 fastsettes til kr 4 000,- for en tjeneste, og kr 6 000,- for flere tjenester. Skattefordelen er likevel begrenset til den del av tjenesten som overstiger kr 1 000,-. Det arbeidsgiveren eventuelt selv betaler for tjenesten(e) skal trekkes fra, jfr. § 5-12-21, 2. ledd.

Eksempel:

Arbeidstaker har mobiltelefon og internett hjemme dekket av arbeidsgiver. Han betaler kr 1000,- pr. år for bruken av mobiltelefonen. Arbeidsgivers kostnad er kr 5 000,- for mobilen og kr 6 000,- for internett. Arbeidsgivers samlede kostnader blir kr 11 000,-, fratrukket fribeløpet

¹⁰ IKT = Informasjon- og kommunikasjonstjeneste

på kr 1 000,-, er fordelene likevel over grensen for to eller flere tjenester, kr 6 000,-. Her beskattes arbeidstakeren av standardbeløpet kr 6 000,- minus egenbetalingen på kr 1 000,-, dvs. for kr 5 000,-.

Oppgave om dekning IKT-tjenester

Rasmus begynte i arbeid som selger hos Kjøkkenspesialisten den 21.08.2013. Han trenger mobil av hensyn til sitt arbeid, men bruker den også privat. Arbeidsgivers utgift til mobiltelefonen i 2013 utgjør kr 3 800,-. Beregn eventuell skattemessig fordel for Rasmus.

Svar: Rasmus har en IKT-tjeneste og skal etter standardregelen skattlegges for en fordel på årsbasis på kr 4 000,-, forholdsmessig for hele og påbegynte måneder Rasmus har hatt fordelene utgjør $4\,000 \times \frac{5}{12} = \text{kr } 1\,667,-$. Arbeidsgivers utgifter fratrukket de kr $1\,000 \times \frac{5}{12} = \text{kr } 417,-$ blir kr 3 383,-. Rasmus vil følgelig bli beskattet for de kr 1 667,- inntektsåret 2013.

IX Ytelse som faller inn under § 5-15; gaver m.m.

§ 5-15 gir regler om skattefri arbeidsinntekt. Til bestemmelsen er det gitt nærmere regler i forskrift om skattefriheten § 5-15-1 følgende. Skattefrihet er aktuelt for:

Gaver gitt i forbindelse med at arbeidstakeren har 25, 40, 50 eller 60 års tjenestetid i firmaet, verdigrense kr 8 000,-/evt. kr 12 000,- (gullklokke)

Gaver i forbindelse med at firmaet fyller runde år, arbeidstakeren gifter seg, arbeidstakeren fyller runde år eller arbeidstakeren slutter etter minst 10 år i firmaet. Verdigrensen er her kr 3 000,-.

- a) Premie for forslag til forbedringer i firmaet
- b) Utbetaling av lønn inntil kr 1 000,- hos en enkelt arbeidsgiver

I alle tilfellene må gaven bestå i annet enn penger, men presangkort er o.k.

Utenfor ansettelsesforhold er verdigrensen kr 500,- hvis gaven er gitt som en erkjentlighetsgave for enkeltstående arbeidsprestasjon. Eksempel: Blitt bedt om å spille trekkspill på alders- og sykehjemmet. Ikke avtalt noe betaling, men trekkspiller får en god flaske vin til kr 400,- som takk for at han spilte.

Oppgave om arbeidstøy/uniform

Jane jobber i bank og får 3 bluser, skjorte, bukse og jakke dekket av banken. Bankens årlige utgifter er kr 3 000,- pr. ansatt. Blir det noen skatteplikt for Janne?

Hva er i tilfelle betingelsene? Søk på skatteetaten.no og bruk ligningsABC-en og bruk søkeordet arbeidsklær.

Svar:

ABC-en sier følgende om dette:

«Spørsmålet om antrekket skal anses som uniform må vurderes konkret hvor det bl.a. legges vekt på utforming, farge, hvor mange som bruker antrekket mv. Arbeidstøy med godt synlig logo som ikke uten videre kan fjernes og som bare brukes i arbeidet og er lite egnet til privatbruk, vil normalt bli ansett som uniform. Arbeidstøy som er pålagt brukt, er godtatt som uniform.»

Hvis disse betingelsene er oppfylt, er Janes fordel skattefri etter § 5-15-6.3.ledd

Oppgave salgskurs med innlagt båttur

Gunnar jobber som selger i firmaet Viking AS. Selgerne deltar på et salgskurs på et hotell i Spania. Utgiftene pr. selger er kr 10 000,-, hvorav kr 1 000,- gjelder en 1/2 dags seilbåttur i Middelhavet. Skatteplikt for Gunnar?

Svar:

LigningsABC-en sier følgende om dette:

Kombinasjon av faglige og andre aktiviteter. Generelt

Dersom studiereiser mv. omfatter fagformål, som gir rett til kostnadsfradrag, og andre aktiviteter som ikke gir fradragsrett, f.eks. videreutdanning eller ferie, vil det normalt være spørsmål om å gi fradrag for enten

- alle kostnader med unntak av kostnader som utelukkende gjelder ikke fradragsberettigede formål, eller
- ingen av kostnadene med unntak av kostnader som utelukkende gjelder fradragsberettigede formål.

Ved denne vurderingen skal det legges vekt på hva som er hovedformålet med reisen. Dersom skattyteren f.eks. etter at fagdelen er avsluttet, enten på eget initiativ eller i forbindelse med kurset mv. tar en rundtur/ferieopphold, må det gjøres en samlet vurdering, der antall dager for eksempel i forbindelse med forlenget opphold pga. ferie ikke alene er avgjørende.

At skattyteren har fått impulser av betydning for yrket er ikke tilstrekkelig til å gi fradragsrett for kostnadene til en reise som hovedsakelig har privat karakter, jf. LRD 26. september 1986 (Frostating) i Utv. 1987/83. For studiereiser bør det legges vekt på om skattyteren har fulgt et organisert undervisningsopplegg. I tvilstilfelle kan det legges vekt på om den informasjon som søkes oppnådd, kunne vært ervervet på annen måte, og om kostnadene står i rimelig forhold til utbyttet.

Kostnader som utelukkende gjelder ikke-fradragsberettigede formål.

Hvor hovedformålet med reisen er studieformål mv., og kostnadene derfor i utgangspunktet er fradragsberettigede, vil kostnader som utelukkende gjelder ikke fradragsberettigede formål aldri være fradragsberettigede. Selv om merkostnader til kost og losji er fradragsberettigede, vil f.eks. kostnader til nattklubbesøk, forlenget ferieopphold eller barregning ikke være fradragsberettigede. Videre er det ikke fradragsrett for kostnader til sightseeingturer, teaterbesøk o.l. når dette ikke er en del av det fradragsberettigede yrkesformål.

Ut fra dette, vil utgiftene være fradragberettiget for arbeidsgiver som andre personalkostnader, men skattepliktig for den ansatte etter § 5-12 med mindre det kan anses som et «rimelig velferdstiltak» etter § 5-15-6.1.ledd.

X Aksjer og opsjoner m.v. i arbeidsforhold § 5-14

I noen private virksomheter har de ansatte muligheter til å få kjøpt aksjer til lavere pris enn gjeldende pris, dvs. til underpris. Underprisen vil være en fordel vunnet ved arbeid som er skattepliktig etter § 5-10, 1.ledd bokstav a). Men arbeidstakeren har mulighet for å få en skattefri fordel på inntil kr 1 500,- ved kjøp av aksjer i arbeidsgiverselskapet til underkurs. Fordelen ved kjøp av slike aksjer til underkurs beregnes slik:

Verdien ved reelt salg av aksjen (markedspris), for eksempel		kr 10 000,-
- 20 % av markedsverdi (= kr 2 000,-), maksimum	kr 1500,-	
- <u>Avtalt kjøpesum for aksjene, for eksempel</u>	<u>kr 7200,-</u>	<u>kr 8 700,-</u>
= <u>Skattepliktig fordel kjøp aksjer til underkurs</u>		<u>kr 1 300,-</u>

En annen mulighet er at det inngås en avtale mellom arbeidstaker og arbeidsgiver om at arbeidstakeren innen en bestemt frist skal ha muligheter for å kjøpeaksjer til en forhåndsbestemt pris. Det kalles en aksjeopsjon (opsjon = mulighet). Slike avtaler inngås ofte med de øverste lederne i virksomheten for at disse selv skal være interessert i at kursen på aksjene stiger. Eksempel: En direktør i et børsnotert selskap får rett til innen utgangen av 2013 å kjøpe 10 000 aksjer i selskapet for kr 110,- pr. stk. Da avtalen ble inngått var aksjekursen kr 105,- og direktøren var naturligvis ikke interessert i å kjøpe. Aksjekursen steg i løpet av året til kr 130,-. Direktøren valgte da å innløse opsjonen (benytte seg av retten til å kjøpe aksjene). Fordelen som han oppnår ved innløsningen blir da: 10 000 aksjer x (130-110) = kr 200 000,-. Fordelen beskattes på samme måte som lønn, i det året innløsningen skjer. Hvis han så selger disse aksjene, for eksempel for kr 140,- pr. stk, regnes markedsverdien ved innløsningen som kostpris for aksjene (jeg ser bort fra utgifter ved handelen). Aksjegevinsten blir da 10 000 aksjer x (140-130) = kr 100 000,-. Denne gevinsten skattlegges bare som kapitalgevinst med 28 % skatt, mens opsjonsgevinsten også bli belagt med trygdeavgift og eventuell toppskatt.

Oppgave om opsjon i arbeidsforhold

Direktør Berg ble i januar 2013 ansatt i det børsnoterte firmaet Creco AS. Etter ansettelseskontrakten fikk han rett til å kjøpe 10 000 aksjer i firmaet for kr 200,- pr. aksje, som var pålydende. Aksjene måtte kjøpes innen 2 år. Berg benyttet retten i november 2013. Da var kursen 125, og kursverdien pr. aksje kr 250,-. Aksjene falt deretter i verdi og han solgte aksjene i desember for kr 240,- pr. aksje. Hvordan skal dette behandles skattemessig?

Svar:

Fordel vunnet ved opsjon i arbeidsforhold er skattepliktig etter § 5-14.2.ledd: Fordelens verdi: 10 000 aksjer x (250 – 200) = kr 500 000,-. Likestilt med lønn og inngår i personinntekt, dvs. både trygdeavgift, toppskatt og skatt på alminnelig inntekt, maks. 47,8 % skatt. Ved salg av aksjene er kr 2 500 000,- inngangsverdi og tapet som blir kr 100 000,- er fradragberettiget i alminnelig inntekt (dvs. fradraget er verdt 28 %)

Hvis det hadde vært en generell ordning i bedriften, ville bare verdien utover den skattefrie verdi på kr 1 500,- vært skattepliktig, jfr. § 5-14.1. ledd:

Aksjenes verdi	kr 2 500 000,-
- 20 % = kr 500 00,- maksimum	kr 1 500,-
<hr/>	
= Differanse	kr 2 498 500,-
- Betalt for aksjene	kr 2 000 000,-
<hr/>	
= Skattepliktig fordel kjøp aksjer til underpris	kr 498 500,-

Det fradragsberettigede tapet blir fortsatt kr 100 000,-

10 FORDELER VUNNET VED KAPITAL

Etter § 5-1.1. ledd er enhver fordel vunnet ved kapital skattepliktig inntekt. Som kapital regnes blant annet bankinnskudd, aksjeinnskudd, utlån, fast eiendom og løsøre. De mest vanlige fordelene er renteinntekter, utleieinntekter, aksjeutbytte og gevinster ved salg av aksjer, eiendom eller løsøre.

I Renteinntekter

a) Vanlige renteinntekter

Renter som skattyteren får av innskudd i bank eller annen finansinstitusjon er skattepliktig etter § 5-1.1.ledd. Også renter på utlån til privatpersoner er skattepliktig. Det gjelder også renter på lån til familie og venner. Er lånet gitt rentefritt eller det ikke foreligger opplysninger om størrelsen av renteavkastning på lånet/fordringen, fastsettes renten på bakgrunn av lånets art, men likevel ikke under 3 %, (2011) jf. takseringsreglene § 1-2-30. Men hvis foreldre gir et barn et lån på kr 1 000 000,-, skattlegges ikke verken barnet eller foreldrene for den renteinntekt/rentefordelen. Rentefriheten blir ansett som en gave fra foreldrene til barnet og er skattefri etter § 5-50.3.ledd

Samboere som har tatt opp et felles lån må fordele rentene mellom seg i samme forhold som de er ansvarlige for gjelden.

b) Ekstrainntekt på renteinntekter på lån fra personlig skattyter til AS § 5-22

Hvis en personlig skattyter yter lån til et aksjeselskap, vil skattyteren bli beskattet på vanlig måte av renteinntekten han får fra selskapet han har lånt til. I tillegg får han en ekstrainntekt på renteinntektene, som beregnes slik:

Mottatt rente
+ Mottatt rente x 0,72 (justert for skatt som aksjonæren allerede har betalt)

$$\text{-Skjermingsfradrag} = \text{lånebeløpet (skjermingsgrunnlaget)} \times \text{skjermingsrente}^{11}$$

$$= \text{Samlet skattepliktig renteinntekt}$$

Eksempel

Mona har lånt ut kr 1 000 000,- til Mo Auto AS til 8 % rente pr. år og har fått utbetalt kr 80 000,-. Hvis skjermingsrenten er 1,1 %, vil Mona får følgende inntekt til rente beskatning:

Mottatt rente		kr 80 000,-
+ Ekstraintekt kr 80 000 x 0,72 =	kr 57 600,-	
<u>-Skjermingsfradrag kr 1000 000 x 0,011=</u>	<u>kr 11 000,-</u>	<u>kr 46 600,-</u>
= Samlet renteinntekt		kr 126 600,-

Rentene som selskapet utbetaler, kr 80 000,- er fradragsberettiget i selskapets alminnelige inntekt.

Oppgave Renter på lån til AS

David har en aksjepost i Halvorsen Elektriske AS. Selskapet trenger ny kapital og David lurer på om han skal skyte inn kr 500 000,- i ny aksjekapital i selskapet. Han velger i stedet å låne selskapet beløpet og avtaler at lånet skal tilbakebetales om 2 år og forrentes med 8 % pr. år. Hvordan beskattes renteinntektene etter § 5-22

Løsningsforslag:

David skattlegges ordinært for renteinntektene etter § 5-1		kr 40 000,-
+ Ekstraintekt på renteinntektene:		
Kr 40 000,- x 0,72=	kr 28 800,-	
<u>-Skjermingsfradrag kr 500 000,- x 0,011=</u>	<u>kr 5 500,-</u>	<u>kr 23 300,-</u>
= Skattepliktig renteinntekt		kr 63 300,-

Som skattlegges med 28 % skatt = kr 17 724,- på David. Selskapet får fradrag for de kr 40 000,- i selskapets alminnelige inntekt.

Det forutsettes at skjermingsrenten i 2013 er 1,5 %/1,1 %.

II Leieinntekter og fordel bruk av egne eiendeler

Hvis skattyteren leier ut sine eiendeler og mottar leieinntekter av dette, er dette avkastning av kapital og skattepliktig etter § 5-20.1.ledd. Etter § 5-21.1.ledd skal forbruksgjenstander som klær, innbo, personbiler, lystbåter ikke regnes som inntektsgivende når de brukes av eieren eller hans familie. Hvor langt «familie» rekker kan være tvilsomt, det samme gjelder og lignende («o.l.»). Utleie av bolig og fritidsbolig er skattefri hvis eieren bruker minst 50 % av

¹¹ Skjermingsrenten er etter skatt, p.t. 1,1 %

boligen eller delvis leier ut fritidsbolig eller deler av året med leieinntekt under kr 10 000,- pr. år, jfr. § 7-2. 1. og 2.ledd.

Oppgave Fordeler vunnet ved eiendom

Siri og Tom er samboere eier en 2 mannsbolig sammen. De kjøpte boligen i mars 2012 for kr 6 840 000,-. Den ene leiligheten har de leid bort siden de kjøpte den. Leien var kr 8 000,- pr. mnd. Den andre leiligheten leide de bort i 6 mnd. i 2012 for kr 9 000,- pr. mnd og flyttet deretter inn i leiligheten. I 2012 ble leiligheten vedlikeholdt for kr 80 000,- og det ble satt inn et bidet for kr 6 000,-. I 2013 leide de bort en hybel uten egen inngang i 2 mnd. for kr 6 000,- pr. mnd. I oktober 2013 flyttet de fra hverandre og leiligheten de hadde bodd i ble leid ut for kr 9 000,- pr. mnd. 3 mnd. Verken Siri eller Tom hadde råd til å beholde huset. De vurderte derfor å selge før nyttår 2013 eller eventuelt vente til i 2014 med å selge. Markedsverdien for 2 mannsboligen nå er kr 8 900 000,-. Siri og Tom forventer at markedsverdien vil stige med 5 % i 2013.

a) Hvordan ble leiligheten skattlagt i 2012?

Svar: Det forutsettes for enkelthets skyld at kjøpet skjedde 1. mars 2012. Den leiligheten som de senere flyttet inn i har da vært leid bort i lengre tidsrom enn det de selv bodde, dvs. 4 mnd. Tomannsboligen skal derfor direkte lignedes (regnskapslignedes) i 2012, jfr. § 7-1 og § 7-2. Fordelen som samboerne har ved å bo i den ene leiligheten i 2012 er likevel skattefri, jfr. § 7-1.1.ledd a).

Skattepliktig blir da:

Utleieinntekt (8 000,- x 10 + 9 000,- x 6)	kr 134 000,-
- Fradragsberettiget vedlikehold § 6-11.1.ledd.2.setn. kr 80 000, x -134/170* =	kr 63 059,-
<u>-Bidet ikke fradragsberettiget, aktiveres</u>	<u>-</u>
<u>= Nettoinntekt direkte lign. (regnskapslignet) 2-mannsb.</u>	<u>kr 70 941,-</u>

*Leieinntekten er 134 000,- og skattefri fordel $9\,000 \times 4 =$ kr 36 000,-. Summen blir kr 170 000,-, forholdsmessig fradrag for vedlikehold, hvis dette gjaldt hele boligen blir da: 134/170.

b) Og i 2013?

Svar: Hele 2 mannsboligen (minus egen bruk, som fritakslignedes) skal direkte lignedes i 2013 (regnskapslignedes) fordi mer enn 50 % av 2 mannsboligen har vært leid bort og inntekten av utleien av egen bodel har vært over kr 20 000,-. Men fordelen de har hatt ved å bo i egen bolig i 2012 er skattefri. Leieinntekten i 2012 i perioden hele eller en større del av boligen har vært utleid var: $(kr\ 6\,000,- \times 2 + kr\ 8\,000,- \times 3) =$ kr 30 000,-, som oversteg grensen i § 7-

2.1.ledd b) (ny) på kr 20 000,-. Total leieinntekt i 2013 blir da (kr 30 000,- + kr 8 000,- x 12) = kr 126 000,-.

c) Hva vil skje hvis de selger i 2013?

Svar: Ved salg ved utgangen av 2013, har de eid 2 mannsboligen i mer enn 1 år og har brukt den ene leiligheten som egen bolig i minst 1 år av de siste 2 år før salget. Gevinsten kr 2 060 000,- (8 900⁰ - (6 840⁰ + 6⁰)) ved salget av 2 mannsboligen er da skattefri etter § 9-3.3.ledd a). Bideten var påkostning og tillegges kjøpesummen ved beregningen av gevinsten.

d) Og hvis de venter til en gang i 2014? Hvilke forutsetninger har du tatt?

Svar: De må ikke vente for lenge med å selge, pga. botidskravet. Hvis de selger f.eks. seinere enn 01.10.2014 vil gevinsten bli skattepliktig etter § 5-1, jfr. § 9-3 3.ledd, jfr. 2. ledd. Utgifter som Siri og Tom har hatt til kjøp og salg av boligen reduserer gevinsten.

III Aksjeutbytte

Utbytte fra aksjeselskaper, allmennaksjeselskaper og likestilte selskaper og sammenslutninger er skattepliktig inntekt, jfr. § 10-11. Utbytte er i denne bestemmelsen definert som enhver utdeling som innebærer en vederlagsfri overføring av verdier fra selskapet til aksjonærer. Som utbytte regnes tilsvarende overføring til aksjonærens nærmeste; ektefelle, barn, barnebarn, foreldre, besteforeldre (opp-og nedstigende linje), søsken, onkel og tante (sidelinje) og tilsvarende nærhet ved svogerskap. Tilbakebetaling av aksjekapital eller overkurs regnes ikke som utbytte.

Selskapet som deler ut utbyttet har ikke fradragsrett for det som blir utdelt som utbytte. For å unngå kjedebeskatning, er det for visse selskaper gitt delvis fritak fra skatteplikten for utbytte som er lovlig utdelt etter selskapsrettslige regler, jfr. § 2-38. Dette kalles for fritaksmetoden selv om det mottakende selskapet må inntektsføre 3 % av det utbyttet som selskapet har mottatt, jfr. § 2-38.6. ledd.

Personlige aksjonærer (og visse boer) skatteplikt ikke fullt ut for utbyttet, men får skatteplikten redusert gjennom reglene om fradrag for skjerming i § 10-12. Reglene gir fradrag som tilsvarer en normalavkastning av det aksjonæren har investert si selskapet (skjermingsfradraget), ikke blir beskattet hos aksjonæren. Utbytte som overstiger denne normalavkastningen beskattes som alminnelig inntekt hos personlig aksjonær, med 28 % skatt.

Eksempel:

Trine har 100 aksjer med pålydende hver kr 1 000,- i Matgrossisten AS som hun har betalt kr 140 000,- for. I 2013 har hun fått utbetalt kr 10 000,- i aksjeutbytte. Skjermingsrenten etter skatt for 2013 er satt til 1,1 % pr. år.

Mottatt aksjeutbytte	kr 10 000,-
-Skjermingsfradrag 140 000 x 0,011	kr 1 540,-
<u>= Skattepliktig aksjeutbytte</u>	<u>kr 8 460,-</u>

IV Aksjegevinster § 10-30

Gevinst ved salg av aksjer er skattepliktig etter § 10-30 følgende. Tap ved salg er tilsvarende fradragsberettiget (symmetriregel). Gevinsten beregnes på følgende måte:

Salgssum aksjen- salgskostnader
<u>-Inngangsverdi (= kostpris)+ kjøpskostnader</u>
<u>= Gevinst (evt. tap)</u>

Hvis aksjonæren i tidligere år har fått mindre utbetalt i aksjeutbytte enn skjermingsfradraget, har aksjonæren ubenyttet skjerming som blir tillagt kostpris og reduserer gevinsten.

Eksempel

Lillian kjøpte i 2010 20 aksjer i Tomera AS for kr 230,- pr. aksje. Hun måtte betale kr 120,- til megleren. I februar 2013 solgte hun aksjene for kr 270 pr. aksje og måtte betale kr 150 til megler.

Salgssum aksjen- salgskostnader (270,- x 20)- kr 150,-	kr 5 250,-
<u>-Inngangsverdi (= kostpris)+ kjøpskostnader (230,- x 20)- kr 120,-</u>	<u>kr 4 480,-</u>
<u>= Skattepliktig gevinst</u>	<u>kr 770,-</u>

Oppgave Aksjeutbytte og aksjegevinst

Lillian har 800 000 aksjer i Aker Solutions ASA med pålydende kr 1,66 pr. aksje. Hun kjøpte de i 2012 for kr 90 000 000,-, kr 112,50 pr. aksje. På generalforsamlingen i selskapet 13.april 2013 ble det vedtatt å utbetale et aksjeutbytte for 2012 med kr 3,90 pr. aksje. Aksjekursen var denne dato kr 92,70.

a) Hvor mye fikk hun utbetalt i aksjeutbytte i 2013?

Svar: Aksjeutbyttet for Lillian ble kr 3 120 000,-

b) Hvilket år er aksjeutbyttet skattepliktig?

Svar: Aksjeutbyttet beskattes i det året da Lillian får en ubetinget rett til aksjeutbyttet, det blir når generalforsamlingen har vedtatt aksjeutbyttet, dvs. i 2013, jfr. hovedregelen i § 14-2.1.ledd

c) Hvor mye blir skattepliktig og hvor stor blir skatten?

Svar:

Aksjeutbytte	kr 3 120 000,-	
-Skjerming $90\,000\,000 \times 0,011$	kr 990 000,-	§10-12.1. og 2.ledd+ § 10-32.2
<u>=Skattepliktig utbytte</u>	<u>kr 2 130 000,-</u>	<u>§10-11</u>

Det forutsettes at det ikke er noe ubenyttet skjerming¹² fra tidligere år.

Lillian solgte aksjene 12.09.2013 og da var kursen kr 107,60. Blir Lillian skattepliktig av beløpet?

d) Hva blir skattepliktig?

Svar:

Salgssum $800\,000,- \times \text{kr } 107,60 =$	kr 86 080 000,-	
-Kjøpesum	kr 90 000 000,-	§ 10-32.1. og 2.ledd
<u>= Fradragsberettiget tap</u>	<u>kr 3 920 000,-</u>	<u>§ 10-31.2.ledd</u>

Det forutsettes også her at det ikke er noe ubenyttet skjerming fra tidligere år.

V Gevinster ved salg av eiendeler

Gevinster ved salg av eiendeler kan være:

- a) Gevinst ved salg av innbo og annet løsøre
- b) Gevinst ved salg av aksjer (nevnt under pkt. IV ovenfor), opsjoner og andre verdipapirer
- c) Gevinst ved salg av fast eiendom
 - 1) Bolig
 - 2) Fritidsbolig
 - 3) Annen eiendom

¹² Ubenyttet skjermingsfradrag skyldes at aksjeeieren har mottatt lavere aksjeutbytte i tidligere år enn skjermingsfradraget. Differansen er ubenyttet skjermingsfradrag.

- 4) Tomt
- 5) Rettigheter i fast eiendom

Disse gevinstene vil dels være skattefrie, dels helt eller delvis skattepliktige. Nedenfor vil disse gevinstene bli behandlet i denne rekkefølgen.

a) Gevinst ved salg av innbo og annet løsøre

Slike gevinster er skattefrie etter § 9-3. 1.ledd a). Den som selger et privat maleri som en har hatt hengende i stua, slipper å betale skatt av eventuell gevinst ved salg av maleriet. Tilsvarende får en ikke fradrag for eventuelt tap ved salg av et slikt maleri (symmetriregel).

b) Gevinst ved salg av aksjer (nevnt under pkt. IV ovenfor), opsjoner og andre verdipapirer

Gevinst ved salg av aksjer er skattepliktige etter § 10-31 følgende. Tilsvarende er tap ved salg av aksjer fradragsberettiget, jfr. bestemmelsens 2.ledd. Gevinsten eller tapet settes til differansen mellom det selgeren får ved salget og det selgeren har betalt for aksjen (inngangsverdien). For aksjer ervervet før 1.1.1992 kan aksjens inngangsverdi oppreguleres etter reglene i § 9-8-1 følgende. Det gjelder aksjer som en kunne solgt skattefritt etter dagjeldende regler. Det var ikke adgang til oppregulering ved tap. Kostnader ved kjøp og salg av aksjen reduserer selgerens gevinst/øker tapet. Ubenyttet skjermingsfradrag for tidligere år reduserer også gevinsten, men øker ikke tap.

Eksempel: Solgt 1 aksje i 2013 for kr 14 000,-. Aksjen ble kjøpt i 1985 for kr 10 000,-. Verdien var 1.1.1992 kr 11 000,-. Utgiftene ved kjøp av aksjen var kr 50,- og ved salget kr 60,-. Ubenyttet skjerming for 2012 var kr 100,-.

Salgssum – kjøps-/salgsomkostninger		kr 13 890,-
Kjøpesum	kr 10 000,-	
+ Oppregulering pr. 1.1.1992	kr 1 000,-	
+ Ubenyttet skjermingsfradrag	kr 100,-	kr 11 100,-
<u>= Skattepliktig gevinst</u>		<u>kr 2 790,-</u>

c) Gevinst ved salg av fast eiendom

1) Bolig

Gevinst ved salg av boligeiendom er skattefri dersom eieren har eid boligen i minst 1 år og brukt den selv minst 1 år av de siste 2 årene, jfr. § 9-3.2.ledd bokstav a) og b). Er kravene ikke oppfylt, er gevinsten skattepliktig etter § 5-1.2.ledd. Botid regnes fra dato til dato, det samme gjelder eiertid. Det viktig at brukstiden regnes bare fram til tidspunktet for kontrakt om salg,

ikke til overtakelsesdato. Brukshindringer som skyldes arbeid, helsemessige eller lignende grunner regnes med i botiden, med mindre eieren kjente eller burde kjent til disse brukshindringene da han kjøpte boligen.

2) Fritidsbolig

Gevinst ved salg av fritidsbolig er skattefri hvis en har eid fritidsboligen i minst 5 år og brukt den selv i minst 5 år av de siste 8 årene, jfr. § 9-3.4.ledd. Er ikke disse vilkårene oppfylt er gevinsten ved salget skattepliktig etter § 5-1.2.ledd. Eieren trenger ikke har fysisk brukt fritidsbolig, bruksmulighet er nok. Eieren kan leie ut fritidsboligen deler av året, men ikke på åremål. Selgeren må summere opp egen brukstid i løpet av de 8 årene hvis den har vært leid ut i perioder. På samme måte som for bolig er det viktig at brukstiden regnes bare fram til tidspunktet for kontrakt om salg, ikke til overtakelsesdato.

3) Annen eiendom

4) Tomt

Gevinst ved salg av tomt er alltid skattepliktig, jfr. § 5-1.2.ledd og § 9-3.8.ledd a), jfr. 2.-6.ledd. Som tomt regnes også hel eller større del av en eiendom, også bebygd areal, når grunnen etter sin beliggenhet og naturlige beskaffenhet finnes egnet for bygging av boliger, fritidsboliger m.v., eller for utnyttelse til industrielt eller annet forretningsmessig formål o.l., og det må antas at vederlaget i vesentlig grad er bestemt ved muligheten til å bruke grunnen til disse formålene. Det betyr at dersom en selger en boligeiendom med større tomt enn det som er vanlig, med mulighet for å skille ut en tomt, og prisen har blitt vesentlig høyere på grunn av denne muligheten, vil deler av kjøpesummen bli regnet som tomtsalg og beskattet som dette. Det samme gjelder hvis det i en by blir solgt en enebolig i et strøk med forretningsgårder og den mest realistiske bruk er som tomt for forretningsbygg. Et hyttesalg i et villastrøk vil lett bli behandlet på samme måte. Også ved stripekjøp/-ekspropriasjon av deler av eiendommer vil reglene om tomtsalg kunne komme til anvendelse.

5) Rettigheter i fast eiendom

Hvis eieren av en eiendom selger en rettighet i eiendommen, kan det enten være salg av avkastning av eiendommen eller salg av en tidsbegrenset eller varig rett. Den som selger trær på rot selger en rettighet, men den som selger ferdig hogd tømmer, selger avkastning. Tilsvarende gjelder ved rett til å ta ut en sand, grus, torv eller lignende. Realisasjon av hele rettigheten, for eksempel til et grustak eller retten til å ta ut en viss mengde eller over tid er skattepliktig etter § jfr. § 5-1.2.ledd og § 9-3.8.ledd b)-d), jfr. 2.-6.ledd. Avkastning (ferdig hogd tømmer eller uttatt sand) er skattepliktig etter § 5-1.1.ledd.

11 FRADRAG I INNTEKT UTENOM VIRKSOMHET

I GENERELT

Frdrag i inntekt gis bare ved beregningen av skatt på alminnelig inntekt, ikke ved beregning av trygdeavgift og toppskatt til staten. Verdien av inntektsfradrag er derfor bare 28 % av fradragsbeløpet. Dette i motsetning til fradrag i skatt, som gir fradrag krone for krone.

Hovedregelen for fradrag i inntekt finner du i § 6-1 som sier at utgifter til å erverve, sikre og vedlikeholde skattepliktig inntekt er fradragsberettiget. Noen av fradragsreglene nedenfor begrenser fradragsretten eller utvider fradragsretten også for utgifter som ikke er knyttet til skattepliktig inntekt. Eksempel på det er fradrag for gaver til frivillige organisasjoner og foreldrefradrag som ikke er betinget av at en har vært i noe arbeid. Det særskilte inntektsfradraget for skattytere som bor i Finnmark og i bestemte kommuner i Nord-Troms er et annet eksempel.

II MINSTEFRADRAGET

Minstefradraget etter § 6-30 er en av de viktigste fradragspostene. Minstefradrag gis i lønn m.v. (=personinntekten) og i pensjon (=personinntekten). Dessuten i inntekt som dagmamma/dagpappa, skattytere som passer andres barn i eget hjem, som regnes som næringsvirksomhet, jfr. § 6-32.1.ledd d). Men husk ellers: Aldri minstefradrag i vanlige næringsinntekter eller i kapitalinntekter.

Minstefradraget er 40 % av lønn m.v., minimum kr 31 800,- maksimum kr 81 300,-, men aldri høyere enn lønnsinntekten. Minstefradraget for en lønnsinntekt på kr 18 000,- er derfor kr 18 000,-.

Minstefradraget i pensjon er 26 % av pensjon, min kr 4 000,-, maks kr 68 050,-. Aldri høyere enn pensjonen.

Følgende skattytere får 2 minstefradrag:

- a) De som blir lignet for barns lønn (under 13 år), jfr. § 2-14.3.ledd. De får et eget minstefradrag i denne lønna.
- b) De som både blir lignet for lønn og barnpensjon, jfr. § 6-31.1.ledd b), jfr. 2. ledd.
- c) De som har lønn og samtidig mottar underholdsbidrag fra tidligere ektefelle, jfr. § 6-31.1.ledd b).
- d) De som både har pensjon og ektefelletillegg fra folketrygden jfr. § 6-31.1.ledd b), jfr. 2. ledd.

For skattytere som både har lønn og pensjon, er det en særregel i § 6-32.1.ledd d), enten minstefradrag bare av lønn eller av summen av minstefradrag for lønn og minstefradrag for pensjon, men aldri mer enn maksimalbeløpet for lønn, kr 81 300,-. Minimumsbeløpet på kr 31 800,- gjelder da ikke.

Skattytere som bare har hatt inntekt del av året, får minstefradrag etter vanlige regler, men har skattyteren bodd bare deler av året i Norge, gis forholdsmessig fradrag, jfr. § 6-32.4.ledd.

Satsen for minstefradraget i lønnsinntekt ble økt fra 38 % til 40 % i 2013. Den økte satsen vil bare ha skattemessig betydning for personer som tidligere hadde en lønnsinntekt på under kr 213 947,-

III FRADRAG FOR VIRKELIGE UTGIFTER (alternativ til minstefradraget)

Trer i stedet for minstefradrag, skattyteren får det som gir mest.

Erstatningsansvar går inn under posten, men ikke forsettlige handlinger.

Hjemmekontor: Ett eller flere rom som bare brukes til formålet kr 1 600,- uten dokumentasjon (TA § 1-3-26).

Faglitteratur: Bare til ajourføring av utdanning kr 1 600,- uten dokumentasjon (TA § 1-3-23)

Kostutgifter: Utgifter til ett måltid ved fravær over 12 timer pr. dag kr 82,- pr. dag (TA § 1-3-6)

Flytteutgifter: Bare flytting som skyldes arbeidet. Hele familien, inkl. samboer. Hvis arbeidsgiveren utbetaler et rundt beløp, er dette inntekt, men kan føre utgiftene under virkelige utgifter

Utgifter til studiereiser, deltakelse på kurs, kongress, etterutdanning. Stikkord: Ajourføring

Verktøyhold: Arbeidstaker som må holde verktøy selv eller hvor godtgjørelsen er inkludert i nettolønn. Bygningsarbeidere kan kreve kr 2 400,- uten dokumentasjon. TA § 1-3-21

Vikar eller hjelper. Dokumenterte utgifter er fradragsberettiget.

Fradrag for yrkesbil: Kan kreve regnskapsligning hvis brukt bilen utelukkende til yrkeskjøring eller kjørt minimum 6 000 km pr. år i yrket. Også under 6 000 hvis bil nødvendig og yrkesbruken den overveiende del. Alle utgifter + avskrivning - fordel bruk av bil til privatkjøring.

Ellers skjematisk overskudds (underskudds-) beregning etter TA § 1-2-6.

Kjøring mellom hjem og arbeidssted kan bli godtatt som yrkeskjøring.

Kjøring under 6 000 km: kr 4,05 pr. km TA § 1-3-20

(Næringsdrivende får fratrukket bilutgifter både i brutto- og nettoskatter).

Disse postene kan også føres under virkelige utgifter;

- a) underskudd på utgiftsgodtgjørelse
- b) premie til syke- og ulykkesforsikring, maksimum kr 700,-, jfr. § 6-47.1.ledd bokstav d)

IV FRADRAG FOR TILSKUDD TIL OFFENTLIG PENSJONSORDNING OG GODKJENT PENSJONSORDNING I ARBEIDSFORHOLD. § 6-47.1 a og b

Innskudd i pensjonskasse eller kommunal eller privat pensjonsordning i arbeidsforhold er fradragsberettiget. Eks. Innskudd i Statens Pensjonskasse

V FRADRAG FOR FAGFORENINGSKONTINGENT § 6-20.

Foreningskontingenter er som hovedregel ikke fradragsberettiget, jfr. § 6-18. Unntaket er fradrag for kontingent til fagforening, som må være landsomfattende. Maksimalbeløpet er kr 3 950,-. For deler av år gis det bare forholdsmessig fradrag, jfr. § 6-20.4. ledd. Forsikringspremie kan inngå i beløpet som skattyteren betaler i fagforeningskontingent.

VI FRADRAG FOR MERUTGIFTER VED TJENESTEREISER/OPPHOLD UTENFOR HJEMMET § 6-13. 1. ledd

Fradrag for merutgifter til kost og losji gis etter standardsatser pr. døgn etter TA § 1-3-1 til § 1-3-6 eller faktiske utgifter. Satsen for småutgifter ("bruspenge"), kr 75,- pr. døgn, gis bare hvis skattyteren krever fradrag for faktiske utgifter eller har helt eller delvis fri kost, men ikke hvis skattyteren krever fradrag etter standardsatser. TA § 1-3-7. Fradrag for kost gis ikke for enslige, med mindre de må innrette seg på en vesentlig dyrere måte enn vanlig for enslige. For losji, bare hvis annen selvstendig bolig i hjemkommunen. Forutsetning for fradrag er at arbeidstakeren har dekket utgiftene selv. Gis ikke for familie i utlandet, men da er heller ikke dekning av slike utgifter fra arbeidsgiverens side skattepliktig for arbeidstakeren. Antall døgn: 240 hvis lørdagsfri TA § 1-3-9

VII FRADRAG FOR REISEUTGIFTER TIL OG FRA ARBEIDSSTEDET, § 6-44

1) DAGLIGE ARBEIDSREISER

Skattyter som reiser mellom hjem og arbeidsted får fradrag etter reiseavstandsmodellen som er basert på antall reisedager x avstand hjem/arbeid x 2 x kr 1,50 pr. km for de første 35 000 km, for overskytende km gis fradrag for kr 0,70 pr. km. Fra beløpet trekkes kr 13 950,- jfr. § 6-44 og TA § 1-3-10.

Yrkesbruk av bil:

- kjøring mellom flere arbeidsplasser, distriktsrevisor
- kjøring til og fra arbeidsted når skattyteren ikke har fast oppmøtested
- ekstrakjøring i samband med bierverv
- ved tilkalling til fast arbeidsplass utenom ordinær arbeidstid

Sats for yrkesbruken: kr 4,05 TA § 1-3-20 (hvis ikke godkjent som yrkesbil). (Organist i bistilling fikk godkjent kjøring til kirker som yrkeskjøring)

Arbeidstakere som har frikort på transportmidlet får ikke reisefradrag, med mindre de blir fordelsbeskattet av frikortet.

Kostnadsfradrag: kr 13 950,- jfr. § 6-44.1. ledd

2) REISEUTGIFTER VED BESØK I HJEMMET.

Pendlere som har besøksreiser til hjemmet der de har sitt skattemessige bosted etter § 3-1 får fradrag etter reiseavstandsreglene på lik linje med arbeidsreiser. For å få fradrag for besøksreisene må disse skje så regelmessig og hyppig som forholdene gjør det rimelig. For enslige må besøksreisene skje minst hver tredje uke. Fradraget kommer i tillegg til fradraget for daglige arbeidsreiser mellom hjem og arbeid. Fradraget beregnes ut avstanden mellom pendlerbolig x 2 x faktisk antall besøk x kr 1,50 pr. km. Fra de samlede reisekostnadene fratrekkes kr 13 950,-.

Det gis også fradrag for besøksreiser til skattyterens virkelige hjem i annen EØS-stat (27 EU-land og de 2 EFTA-statene Liechtenstein og Island), men ikke til land som ikke er med i EØS. Reglene står i § 6-13-1 følgende. Fradraget inngår i standardfradraget for utenlandske arbeidstakere etter § 6-70 hvis dette benyttes. For skattytere med ektefelle eller barn i annen EØS-stat må skattyteren dokumentere familietilknytningen ved vigself- eller fødselsattest og felles bostedsadresse i utlandet. For enslige som har sitt virkelige hjem i en annen EØS-stat, kreves det samme som for enslige som pendler mellom boliger i Norge,

Det gis ikke fradrag for ektefelles, barns eller andres kostnader til reise for å besøke skattyteren på arbeidsstedet eller for kostnader til kost og losji i forbindelse med slikt besøk.

VIII SÆRSKILT FRADRAG FOR SJØFOLK, FISKERE OG FANGSTFOLK, § 6-60 OG § 6-61

Fiskere og fangstfolk som til sammen er 130 dager om bord har krav på et fradrag i alminnelig inntekt på 30 % av inntekten, maksimum kr 150 000,-. For sjøfolk er fradraget også 30 %, men maksimalt kr 80 000,-. Betingelsen for å få det særskilte fradraget for sjøfolk er enten at skattyteren seiler i utenriks fart eller mellom Norge og et annet land eller mellom norske havner hvor avstanden mellom første og siste anløp er mer enn 300 nautiske mil (= ca. 555 km). Sjøfolk som seiler på ferja Moss-Horten får ikke fradraget, derimot de som seiler Sandefjord-Strømstad og hurtigruta Bergen-Kirkenes.

IX JORDBRUKSFRADRAG M.M. § 8-1.5.ledd

Fra og med 2000 har jord- og hagebrukere fått et særskilt inntektsfradrag, i 2000 var fradraget bare på kr 18 000,-. Fradraget er senere utvidet til skatteyttere som driver reindrift og til de som driver skiferproduksjon i Finnmark og 7 kommuner i Troms fylke. Fradraget i 2013 er på kr 63 500,- pr. driftsenhet pr. år, for inntekt over dette gis det et tillegg et fradrag på 38 % av overskytende opp til samlet fradrag kr 166 400,-.

Eksempel:

Randi driver en jordbrukseiendom og har en næringsinntekt på kr 162 265,-. Hennes alminnelige inntekt vil da bli:

Næringsinntekt		kr 162 265,-
-Jordbruksfradrag driftsenhet	kr 63 500,-	
<u>-Jordbruksfradrag næringsinntekt, 38 % av 162 265,-</u>	<u>kr 61 661,-</u>	<u>kr 125 161,-</u>
<u>= Alminnelig inntekt jordbruk</u>		<u>kr 37 104,-</u>

Denne inntekten er lavere enn personfradraget og hun vil ikke betale kommuneskatt, bare 7,8 % trygdeavgift (middels sats for inntekt i primærnæringene) av sin beregnede personinntekt etter § 12-10 følgende.

X SÆRSKILT INNTEKTSFRADRAG FOR BARN SOM LIGNES FOR BARNEPENSJON, ETC. § 6-49 FØRES UNDER ANDRE FRADRAG

Reglene om barnepensjon står i folketrygdloven¹³ og skal sikre inntekt for barn når en eller begge foreldrene er døde og ytes inntil barnet fyller 18 år eller inntil 20 år hvis begge er døde og barnet har utdanning som hovedbeskjeftigelse. Hvor stor pensjonen er, avhenger av om barnet har mistet en eller begge foreldre og hvor mange barn foreldrene hadde. Hvis barnet eller barna har mistet begge, vil pensjonen avhenge av hvor mye en gjenværende ektefelle ville fått i pensjon. Barnepensjonen og lignende understøttelse lignes på foreldrene for barn som er 16 år eller yngre, men på barnet selv etter at barnet er blitt 17 år, jfr. § 2-14.1.ledd.

Barn som har sine foreldre i behold, skattlegges ikke for fordelene ved å bli forsørget av foreldrene. Det særskilte inntektsfradraget skal kompensere for at barn som mottar barnepensjon og som også har lønnsinntekt, blir beskattet for barnepensjonen. Barnet får riktig nok et eget minstefradrag i barnepensjonen på 26 %, men barnepensjonen ville likevel kunne ha gitt økt skatt for barn som også har lønnsinntekt. Det særskilte inntektsfradrag etter § 6-49 er begrenset oppad til personfradraget i klasse 1, som for 2013 utgjør kr 47 150,-. Men fradraget skal ikke overstige barnets arbeidsinntekt etter minstefradrag og heller ikke overstige mottatt barnepensjon etter særskilt minstefradrag.

Fradraget skal bare gis ved beregning av alminnelig inntekt og påvirker ikke grunnlaget for beregning av personinntekt. Barnepensjonen er med personinntekten etter § 12-2 bokstav b) for barn som er fylt 17 år ved utløpet av inntektsåret.

Eksempel:

Frida er 18 år. Hun har mistet moren sin og har mottatt kr 32 849,- i barnepensjon¹⁴. Hun har i 2013 hatt en lønnsinntekt på kr 35 360,-. Beregn hennes skatt og avgift på inntekt.

Lønn		kr 35 360,-
<u>+ Barnepensjon</u>		<u>kr 32 849,-</u>
<u>= Sum personinntekt</u>		<u>kr 68 209,-</u>
-Minstefradrag i lønn 40 % av 35 360, maks	kr 31 800,-	
- Minstefradrag barnepensjon 26 % av 32 949,-	kr 8 567,-	

¹³ Lov om folketrygd av 28.02.1997 nr. 19 kapittel 18

¹⁴ 40 % av grunnbeløpet i folketrygden, jfr. folketrygdloven § 18-5

- Særskilt inntektsfradrag maks (35 360-31 800)	kr 3 560,-	
= Sum fradrag	kr 43 917,-	kr 43 917,-
= Alminnelig inntekt		kr 24 292,-

Kommuneskatt (kr 24 292- kr 47 150) x 0,28 =		kr 0,-
+ Trygdeavgift lønn kr 35 360,- x 0,078 =	kr 2 758,-	
+ Trygdeavgift barnepensjon kr 32 949,- x 0,047=	kr 1 549,-	kr 4 307,- ¹⁵
= Sum skatter og avgifter på inntekt		kr 4 307,-

Oppgave:

Anders er 19 år og har mistet begge foreldrene. Han mottar i 2013 kr 157 639,- i barnepensjon fra folketrygden. Anders studerer på full tid, men jobber litt ved siden av studiet og har en lønnsinntekt på kr 43 218,- i 2013. Beregn hans skatt og avgift på inntekt.

Løsning:

Lønn		kr 43 218,-
+ Barnepensjon		kr 157 639,-
= Sum personinntekt		kr 200 857,-

-Minstefradrag i lønn 40 % av 43 218,-, maks	kr 31 800,-	
- Minstefradrag barnepensjon 26 % av 157 639,-	kr 40 986,-	
- Særskilt inntektsfradrag maks (43 218-31 800)	kr 11 418,-	
= Sum fradrag	kr 84 204,-	kr 84 204,-
= Alminnelig inntekt		kr 116 653,-

Kommuneskatt (kr 116 653- kr 47 150) x 0,28 =		kr 19 461,-
+ Trygdeavgift lønn kr 43 218,- x 0,078 =	kr 3 371,-	
+ Trygdeavgift barnepensjon kr 157 639,- x 0,047=	kr 7 409,-	kr 10 780,-
= Sum skatter og avgifter på inntekt		kr 30 241,-

XI FORELDREFRADRAG OG ENSLIG FORSØRGERFRADRAG § 6-48 + St.vedtaket § 6-2

Foreldre som har barn under 12 år i inntektsåret kan få et inntektsfradrag (foreldrefradrag) for kostnader til pass og stell av barn som bor hjemme. Slike kostnader kan være utgifter til dagmamma, barnehage, skolefritidsordning o.l., men bare for oppholdskostnader og ikke for utgifter til kost (matpenger). Foreldrefradrag gis også for eldre barn som har særlig behov for

¹⁵Trygdeavgift skal etter folketrygdloven ikke betales av inntekt inntil kr 39 600,- og ikke mer enn 25 % av overskytende beløp her maks 25 % av (68 209-39 600) som utgjør kr 7 152,-. Begrensingsregelen får derfor ingen virkning her.

omsorg og pleie, f.eks. fordi barnet trenger kontinuerlig tilsyn på grunn av nedsatt funksjonsevne. Da må dette dokumenteres med attest fra lege, barnevern eller liknende. Kostnadene må også kunne dokumenteres. Fradraget er begrenset til kr 25 000,- for ett barn. Fradragsgrensen økes med kr 15 000,- for hvert ytterligere barn. Hvis kostnadene til tilsyn på grunn av barns sykdom eller annen varig svakhet er høyere enn grensebeløpene, kan en kreve fradrag for merkostnadene som særfradrag for store sykdomskostnader etter § 6-81. Ekstra reisekostnader (ekstra reiselengde) til og fra barnepasser kan inngå i dokumenterte kostnadene. Brukes bil, beregnes kostnaden til kr 1,50 per km. Kostnadene til barnetilsyn reduseres dersom foreldrene mottar skattefri stønad til barnetilsyn¹⁶, men kontantstøtten reduserer ikke fradraget. Ektefeller og samboere med felles barn kan selv velge hvordan de vil fordele fradraget mellom seg.

XII GAVER TIL VISSE FRIVILLIGE ORGANISASJONER § 6-50

Skattyteren kan få fradrag for gaver som er gitt i løpet av inntektsåret til visse organisasjoner og tros- og livssynssamfunn som er forhåndsgodkjent av skatteetaten. Listen over viser hvilke norske og utenlandske innenfor EØS-området (bare 1 er godkjent) organisasjoner som er omfattet av gavefradragsordningen ligger på skatteetaten.no¹⁷. Fradragsretten gjelder også for gave til Den norske Kirke og en EØS-stats alminnelige statskirke. Minimumsbeløpet for gave er kr 500,-, maksimum er kr 12 000,- pr. år, se § 6-50. 4.ledd. Den organisasjonen som det er gitt gave til må ha gitt opplysning om gaven til skatteetaten i maskinlesbar form innen fastsatte frister. Er ikke gavebeløpet forhåndsfyllt i selvangivelsen, må skattyteren be gavemottakeren sende nødvendige opplysninger til skatteetaten.

XIII FRADRAG FOR UNDERSKUD I NÆRING OG VED DRIFT AV FAST EIENDOM § 6-3

Underskudd i næringsvirksomhet kan trekkes fra i annen inntekt, lønnsinntekt og kapitalinntekt. Tilsvarende gjelder underskudd ved regnskapslignet eiendom. Positivt (overskudd) beløp føres som alminnelig inntekt. Underskudd i næring skal fortrinnsvis søkes dekket i årets inntekt. Udekket underskudd kan fremføres i inntil 10 år, jfr. S § 6-3, jfr. § 14-6.

Eksempel:

Vidar er ansatt i Lillevik kommune og har en lønnsinntekt i 2013 på kr 340 350,-. Han eier ei hytte på fjellet som han leier bort på åremål. Leieinntekten der er kr 30 000,- pr. år. Han skiftet ut taket på hytta i 2013 og det kostet kr 85 300,-. Forsikring og kommunale avgifter for hytta beløp seg til kr 12 100,-. Beregn Vidars alminnelig inntekt i 2013.

Lønn	kr 340 350,-
= Personinntekt	kr 340 350,-
-Minstefradrag 40 % av kr 340 350,- maks. kr 81 300,-	

¹⁶ Eventuell stønad står i kode 245 i oppgaven fra NAV (pensjonsoppgaven).

¹⁷ <http://www.skatteetaten.no/no/Bedrift-og-organisasjon/Rapportering-til-Skatteetaten/Fradrag/Gaver-til-frivillige-organisasjoner-tros--og-livssynssamfunn/Gaver-til-frivillige-organisasjoner---godkjente-organisasjoner/>

- Underskudd drift av regnskapslignet hytte (30`-85,3`-12,1`)	kr 67 400,-	
= Sum fradrag		kr 148 700,-
= Alminnelig inntekt		kr 191 650,-

Regnestykket ville blitt det samme om Vidar i stedet for eksempel hadde drevet en kiosk ved siden av jobben og hatt et underskudd ved driften av kiosken på kr 67 400,- (underskudd i næringsvirksomhet)

XIV FRADRAG FOR TAP VED SALG AV EIENDELER § 9-4 OG § 10-31 (bolig, hytte, tomt, aksjer, opsjon)

Ved salg av eiendeler vil det kunne oppstå tap som kan være fradragsberettiget i alminnelig inntekt. Forutsetningen for fradrag er at gevinst i tilsvarende situasjon ville vært skattepliktig, jfr. symmetriprinsippet. Aksjetap er derfor fradragsberettiget, jfr. § 10-31. Det samme gjelder tap ved salg av tomt (gevinst ved salg av tomt er alltid skattepliktig, jfr. § 9-3.7.ledd, jfr. § 9-4). For salg av bolig, fritidsbolig og gårdsbruk vil gevinst ofte være skattefri fordi selgeren har oppfylt kravene til eie- og botid etter § 9-3 2. til 4. ledd eller overdragelsen av gårdsbruket har skjedd til arveberettiget etter § 9-13. Tilsvarende tap vil da ikke være fradragsberettiget. I praksis kan selgeren få fradragsført tap i de tilfeller han har eid eiendommen i kort tid (mindre enn 1 år) eller har brukt den selv mindre enn i 1 år av de siste 2 år (5 år og 8 år for fritidsbolig).

XV FRADRAG FOR LEIE-, BRUKS- ELLER FORPAKNINGSAVGIFT, UNDERSTØTTELSE M.V. § 6-41

Bestemmelsen hjemler fradrag for blant annet grunnleie, festeavgift, føderåd og underholdsbidrag når ytelsen etter sin art er skattepliktig på mottakerens hånd. Festeavgift bygslingsavgift eller tomteleie er ikke fradragsberettiget når eiendom blir fritakslignet etter § 7-1. Bestemmelsen gir bare fradrag for underholdsbidrag til tidligere ektefelle, ikke til barn. Underholdsbidraget må enten bygge på lov eller avtale, for eksempel i forbindelse med separasjon og skilsmisse. Fradrag gis ikke hvis bidraget gis som et engangsbeløp. Om skatteplikt for mottaker av føderåd og underholdsbidrag vises til §§ 5-1, 1. ledd og 5-42.

Eksempel:

Guri og Andreas var gift, men ble separert i slutten av 2012. Guri hadde en godt betalt jobb og tjente i 2013 kr 730 000,-, mens Andreas var 50 % ufør og hadde en samlet inntekt på kr 170 400,-. Guri og Andreas ble enige om at Guri skulle betale Andreas kr 5 000,- pr. måned fra og med 01.01.2013. Hvordan påvirker underholdsbidraget deres personinntekt, alminnelige inntekt og skatt?

Guri vil her få et fradrag i alminnelig inntekt i 2013 på kr 60 000,- og Andreas tilsvarende kr 60 000,- lagt til sin alminnelige inntekt. Mottatt underholdsbidrag er ikke personinntekt etter § 12-2 og Andreas skal derfor ikke betale trygdeavgift av underholdsbidraget. Men han får minstefradrag i underholdsbidraget, jfr. § 6-31.1.ledd bokstav b), jf. § 5-40 til § 5-42 og samlet kan minstefradraget bli høyere for Andreas.

XVI FRADRAG FOR GJELDSRENTER § 6-40 OG § 14-20

Fradraget gis bare for renter av skattyters gjeld, jfr. § 6-40.1.ledd. Kausjonisten får derfor ikke fradrag for skyldnerens (debitors) gjeldsrenter før kausjonisten er rettslig forpliktet til å dekke rentene. En mor får heller ikke fradrag for renter som hun betaler for barnet sitt. Reglene om tidfesting følger i utgangspunktet realisasjonsprinsippet, jfr. § 14-2, dvs. at skattyter får fradrag for renter som er påløpt i inntektsåret. Unntaket gjelder imidlertid for:

- 1) Renter av lån i Statens Lånkasse for Utdanning: Her gjelder betalingsprinsippet, skattyter får bare fradrag for renter som er innbetalt til lånekassa i inntektsåret, jfr. § 14-20,3.ledd.
- 2) Påløpne og forfalte renter som ikke er betalt, jfr. § 14.20, 2. ledd bokstav a) nr. 1.

Eksempel: Det er påløpt kr 40 000,- på et lån i 2013, men bare kr 30 000,- av disse er betalt. Av de gjenstående kr 10 000,- er kr 5 000,- er forfalt, men ikke betalt. Fradrag i alminnelig inntekt blir de rentene som er påløpt, minus de kr 5 000,- som er forfalt og ikke er betalt, dvs.et rentefradrag i 2013 på kr 35 000,-.

Det gis ikke fradrag for renter av restskatt, jfr. § 6-40.5.ledd bokstav b) og rentefradraget er begrenset for renter på avbetalingslån (maksimum rentesats), jfr. § 6-40.2.ledd

Byggelånsrenter

Skattyter som tar opp et byggelån, har krav på fradrag for renter som betales på lånet. Skattyteren har valget mellom å fradragsføre rentene i inntekt eller å legge rentebeløpet til i byggets inngangsverdi. Men hvis skattyter overtar et bygg fra byggmester/entreprenør, er byggmester/entreprenør normalt ansvarlig for gjelden i byggeperioden. Kjøper/byggherre får da ikke fradrag for de gjeldsrentene som påløper før han er ansvarlig for gjelden. Normalt vil dette være ved overlevering av bygget. Renter som beregnes for tidsrom før bygget overtas, kan da ikke anses som renter, men må regnes som en del av byggets kostpris.¹⁸

Lånekostnader

Omkostninger og gebyrer til långiver kan trekkes fra, men ikke utgifter som betales til andre, for eksempel Staten, slik som tinglysningsgebyr for pantobligasjon. Finansieringsomkostninger i forbindelse med konvertering av lån for å oppnå lavere rente, herunder kostnader til takstmann, likestilles med gjeldsrenter og er derfor fradragsberettiget. Inkassogebyr og omkostninger i forbindelse med inkasso anses derimot ikke som rentekostnader og er ikke fradragsberettigete.

Oppgaver om rentefradrag

- a) Rebekka har i 2013 betalt kr 65 300,- i renter på boliglånet sitt. Av dette var kr 2 000,- i skyldige renter for 2012 og kr 3 500,- som er påløpt, men forfaller i januar 2014.

Svar: Rentene for 2012 som ikke var betalt i 2012 forutsettes å være forfalt i 2012.

Rebekka har derfor ikke fått fradrag for rentene tidligere og kan da trekke de fra når hun betaler rentene i 2013. Det gis fradrag for de kr 3 500,- i påløpne renter for 2013 siden de

¹⁸Se SKD 12. desember 1973 i Utv. 1974/88 (senere tiltrådt av FIN).

ikke er forfalt, men forfaller i 2014. Samlet rentefradrag i 2013 blir derved det hun har betalt i 2013, dvs. kr 65 300,-.

- b) Live har et studielån i Statens lånekasse for utdanning med en restgjeld på kr 150 000,- med en fastrentesats på 5 %. Det er påløpt kr 7 500,- i renter på lånet. Hun har betalt kr 5 000,- av disse i 2013. Av de påløpne rentene står pr. 31.12.2013 kr 2 500,- ubetalt. Beløpet forfalt 1.12.2013.

Svar: For renter på lån i Statens lånekasse for utdanning gjelder betalingsprinsippet (kontantprinsippet). Hun får derfor bare fradrag for de kr 5 000,- hun har betalt i renter på lånet i 2013.

XVII STANDARDFRADRAG FOR UTENLANDSKE ARBEIDSTAKERE § 6-70

Fradraget gis til utenlandske arbeidstakere som har blitt skattepliktige til Norge som bosatt. Fradragsretten gjelder i to inntektsår. Skattyteren kan velge om han vil benytte standardfradraget eller fradrag etter ordinære regler. Det gjelder ikke skattytere med begrenset skatteplikt etter § 2-3 første led h), disse har ingen slik valgrett. Standardfradraget utgjør 10 prosent av samme beregningsgrunnlag som minstefradrag, jf. § 6-31 og kan ikke settes høyere enn kr 40 000,-. Standardfradraget erstatter andre fradrag enn fradraget for fagforeningskontingent etter § 6-20, minstefradraget etter § 6-30, fradraget for tilskudd til pensjonsordning etter § 6-47 a og b og det særskilte fradraget for sjøfolk etter § 6-61. De praktisk viktigste fradragene som inngår i standardfradraget vil være reisefradraget, underskudd i næring eller ved drift av fast eiendom, fradraget for gjeldsrenter, tap ved salg av eiendeler og særfradragene. Den utenlandske arbeidstakeren fra et EØS-land vil for eksempel ikke få fra fradrag for hjemreiser hvis han gjør krav på standardfradraget for utenlandske arbeidstakere.

XVII SÆRFRADRAG § 6-81 TIL 6-83

- a) **Særfradrag for enslige forsørgere § 6-80.** (Nytt fradrag f.o.m.2013).

Bestemmelsen lyder:

«Fra og med den måned skattyter mottar utvidet barnetrygd etter barnetrygdloven § 9, gis det et særfradrag i alminnelig inntekt. Mottar skattyter halv utvidet barnetrygd, gis det et halvt særfradrag. Stortinget fastsetter beløpet årlig.»

Den nye regelen er omtalt senere under kapitlet om skattlegging av ektefeller og samboere. Reglene om særfradraget for enslige forsørgere vil følge reglene om utvidet barnetrygd i barnetrygdloven. Fradragets størrelse skal tilsvare fordelene enslige forsørgere hadde ved skatteklasse 2, dvs. lik personfradraget i skatteklasse 1. For 2013 er klassefradraget i klasse 1 satt til kr 47 150,- pr. år, mens særfradraget for enslige forsørgere er satt til kr 3 930,- pr. mnd, eller kr 47 160,- for 12 mnd., jfr. statskattevedtaket for 2013 § 6-6. For foreldre som har delt fast bosted for barna, vil særfradraget være det halve av dette.

Enslige forsørgere for barn under 18 år ble inntil 2013 lignet i klasse 2. Men en ble ikke regnet som enslig forsørger hvis en også hadde fellesbarn med samboer, jfr. tidligere lov § 15-

4.2.ledd bokstav b) nr.1. De nye reglene rammer derfor enslige forsørgere som forsørger barn under 18 år og som lever i et ekteskapslignende forhold i en felles husholdning uten felles barn og har levd slik i minst 12 av de siste 18 måneder, jfr. barnetrygdloven § 9.6.ledd bokstav b).

b) **Særfradrag for uførhet § 6-81** (fradraget vil bortfalle f.o.m. 2015).

Særfradraget gjelder for alle som har uførepensjon fordi ervervsevnen er nedsatt med minst 2/3. Særfradraget gis med kr 2 667 pr. påbegynt måned, for et år kr 32 004,-. Fradraget betyr en reduksjon i skatten på kr 8 961,- pr. år for de uføretrygdede som får fradraget.

Fra og med inntektsåret 2015 vil uføretrygden fra folketrygden bli skattlagt på lik linje med det lønnsinntekt innebærer. Det vil bety at trygdeavgiften økes fra 4,7 pst. til 7,8 pst. (2013-regler) og at minstefradraget økes fra 26 pst. til 40 pst. og maksimalt fradrag økes fra kr 68 050,- til kr 81 300,- (2013-regler). Samtidig faller retten til skattebegrensning og særfradrag for uførhet bort. Dette vil bety økt skatt for de uføretrygdede og skal kompenseres av staten gjennom økt brutto trygdeytelse, slik at nye uføre i gjennomsnitt skal komme noe bedre ut enn etter dagens regler. Dessuten skal de som er uføre når de nye reglene trer i kraft få beregnet sin nye uføretrygd på en slik måte at inntekten etter skatt blir uendret, forutsatt at den uføretrygdede ikke har andre inntekter enn uføreytelsen og kun har standardfradrag¹⁹.

c) **Særfradrag for lettere nedsatt ervervsevne § 6-82.** (fradraget vil bortfalle f.o.m. 2015).

Særfradraget kan gis til skattytere som på grunn av sykdom eller annen varig svakhet har nedsatt ervervsevne av så lett karakter at det ikke gir rett til uførepensjon eller annen offentlig stønad. Ved vurderingen skal det foretas en samlet vurdering av skattyterens økonomiske situasjon. Særfradrag etter denne bestemmelsen kan gis med et beløp opp til kr 9 180,- pr. år. Fradraget er lite og betyr maksimalt kr 2 570,- i redusert skatt.

d) **Særfradrag for usedvanlig store kostnader ved sykdom § 6-83** (fradraget er opphevet f.o.m. 2012, men det er gitt en overgangsregel som gir de som hadde fradraget i 2010 og 2011 rett til å beholde fradraget inntil 2015).

Særfradraget for usedvanlige store sykdomsutgifter har ingen øvre beløpsgrense, men dokumenterte utgifter må utgjøre minimum kr 9 180,-, dvs. høyere enn maksimumsbeløpet i § 6-82. Beløpsgrensen gjelder ikke tilsynsokostninger på grunn av forsørgede barns sykdom eller annen varig svakhet. Betingelsen for fradrag er at det ikke kan gis tilsvarende behandling ved offentlig norsk helse- og sosialvesen. Behandlingstilbudet må dessuten bli ansett faglig forsvarlig.

¹⁹ Prop. 1 LS (2012–2013) Skatter, avgifter og toll 2013 pkt. 4.5.1 Folketrygdens ytelser

12 SKATTLEGGING AV EKTEFELLER OG SAMBOERE

a) Tre ligningsmåter for ektefeller

Ektefeller er skattytere som er lovlig gifte etter norske regler (også gift i utlandet), enten de er av samme eller forskjellig kjønn. Som ektefeller regnes også de som etter tidligere partnerskapslov²⁰ hadde inngått partnerskap. Meldepliktige samboere etter skatteloven skal også regnes som ektefeller. Det er skattytere som enten tidligere har vært ektefeller (gifte) eller har eller har hatt felles barn.

Ektefeller skal enten lignedes:

1) Hver for seg (atskilt). Det gjelder ektefeller som giftet seg etter 31. oktober i året forut for inntektsåret eller ved utgangen av inntektsåret var separert eller levde varig adskilt, jfr. § 2.1.ledd a) og b). For de som har giftet seg etter 31.oktober, har den som har lavest alminnelig inntekt av ektefellene rett til å kreve å bli lignet under ett med den andre hvis de har stiftet felles hjem innen utgangen av inntektsåret. Det kan for eksempel være lønnsomt dersom denne ektefellen ikke har hatt eller har lav inntekt slik at personfradraget ikke blir utnyttet fullt ut. Ligning hver for seg betyr at ektefellenes inntekter og formue holdes helt adskilt.

2 Ligning under ett (felles ligning), § 2-10 innebærer at inntekter og formue slås sammen og at de lignedes i skatteklasse 2. Dette kan gi lavere samlet skatt hvis enten den ene har lav eller ikke har hatt inntekt og derfor ikke får utnyttet personfradraget fullt ut ved særskilt ligning. Ligning under ett vil normalt ikke lønne seg hvis en eller begge betaler toppskatt, siden samlet toppskatt da kan bli høyere enn ved særskilt ligning.

3) Særskilt ligning § 2-11 innebærer at hver ektefelle lignedes for sine egne inntekter og egen formue. Særskilt ligning vil normalt gi lavest samlet skatt hvis begge har høy inntekt eller begge får utnyttet personfradraget fullt ut. Særskilt ligning og felles ligning gir lik samlet skatt dersom begge har alminnelig inntekt som overstiger personfradraget i klasse 1, i 2013 kr 47 150,- og ikke samlet har en personinntekt over grensen for toppskatt, for 2013 kr 509 600,-

b) Ligning av samboere

Gjeldende regler. Samboere lignedes hver for seg (atskilt) for både inntekt og formue. Eier de ting sammen eller har tatt opp lån sammen, må formuen og gjelda deles i forhold til hva de eier og hva de er ansvarlige for.

Endring i skattereglene for samboere med særkullsbarn. Inntil 2013 ble samboere med særkullsbarn regnet som enslige forsørgere og ble lignet i skatteklasse 2 så fremt de ikke også hadde felles barn. Men etter reglene i barnetrygdloven § 9 mistet en retten til utvidet barnetrygd hvis en hadde vært samboer med en annen som har vart over 12 måneder. Fra og

²⁰ Lov 30. april 1993 nr. 40 om registrert partnerskap, Opphevet ved lov 27 juni 2008 nr. 53 (i kraft 1 jan 2009 iflg. res. 27 juni 2008 nr. 745), ny overgangsregel i ekteskapsloven § 95.

med 2013 vil det samme gjelde for enslige forsørgere som har bodd sammen med en annen i 12 måneder. For andre enslige forsørgere erstattes fordelingen ved å være i skatteklasser 2 med et nytt særfradrag i alminnelig inntekt etter § 6-80, som en beholder så lenge en mottar utvidet barnetrygd. Særfradragets størrelse vil årlig bli fastsatt av Stortinget og er for 2013 satt til kr 3 930,- pr. påbegynt måned eller kr 47 160,- for et helt år. Fradragets størrelse vil maksimalt bety kr 13 205,- i spart skatt (28 % kommuneskatt). Dette tilsvarer skattefordelingen med personfradrag i klasse 2 for et helt år. De skattytere som vil få skattefordelen, vil heretter bli begrenset til enslige forsørgere som er definert som dette i barnetrygdloven. De enslige som lever i lengre samboerskap, hvor en eller begge tidligere fikk skatteklasser 2 fordi de hadde særkullsbarn og ingen felles barn, vil ikke lenger få klasse 2 eller det nye særfradraget.

Foreldre med avtalt delt bosted for barnet (barna) vil få halvt særfradrag for forsørgelse etter de nye reglene dersom barnetrygden blir delt likt mellom foreldrene. Men dette gjelder bare dersom begge oppfyller vilkårene for utvidet barnetrygd²¹. Hvis bare den ene gjør det, vil denne fortsatt bare få halvt særfradrag og den andre intet. Barnetrygden kan ikke fordeles på annen måte enn halvparten på hver, uansett om foreldrene har avtalt at barnet skal bo mer hos en av dem. Det samme vil gjelde særfradraget. Enslige forsørgere med yngre barn som mottar overgangsstønad fra folketrygden etter folketrygdloven § 15-6 har ofte forholdsvis lave inntekter. Overgangsstønad²² er en ytelse til livsopphold for enslige mødre eller fedre som midlertidig er ute av stand til å forsørge seg selv ved eget arbeid, på grunn av omsorg for barn eller fordi vedkommende først etter en utdanningstid eller omstillingstid kan få arbeid. Enslige forsørgere med overgangsstønad får skattebegrensning etter § 17-1 første ledd bokstav c, og betaler derfor lite eller ingen skatt. De får følgelig ikke nytte av den skatteletten som skatteklasser 2 tidligere ga. Men de vil få det nye særfradraget så fremt de oppfyller vilkårene for utvidet barnetrygd.

Oppgaver:

- 1 Peter flyttet inn hos Veronika den 13.10.2013, men har beholdt leiligheten sin. Veronika har et barn på 6 år. Peter lignede i skatteklasser 1, mens Veronika har særfradrag som enslig forsørger etter § 6-80. Hvilken betydning får Peters innflytting hos Veronika for henne?

Svar: Samboerskapet endrer ikke skatten verken for Peter eller Veronika. Men Veronika mister retten til særfradrag for forsørgelse og retten til utvidet barnetrygd hvis samboerforholdet fortsetter og Peter blir boende utover 13.10.2014, jfr. § 6-80 og barnetrygdloven § 9.1. og 6. ledd bokstav b).

²¹ NAV vil hvert år gi opplysninger til skattemyndighetene om hvem som har fått utvidet barnetrygd i løpet av inntektsåret, for hvor mange måneder hver har mottatt utvidet barnetrygd, og eventuelt om den utvidede barnetrygden er delt mellom foreldrene. Dette følger av NAVs innberetningsplikt for utbetalinger av utvidet barnetrygd etter forskrift av 17.04.2004 nr. 386 til ligningsloven § 6-13 nr.2.

²² Stønaden er på maksimalt 2 G årlig og avkortes mot arbeidsinntekt.

- 2 Dagny og Jan er gift og har 1 barn sammen på 11 år. De har begge vært lignet i skatteklasse 1. Dagny finner seg en leilighet og hun flytter dit sammen med barnet den 17.11. Hun melder fra til folkeregistret om flyttingen. Hvilken betydning får det at Dagny flytter for seg selv?

Svar: Jan vil fortsatt bli lignet i skatteklasse 1, men skal lignedes for seg selv, siden han ved utgangen av inntektsåret lever varig atskilt fra Dagny, jfr. § 2-12.1.ledd b). Dagny vil få rett til utvidet barnetrygd etter barnetrygdloven § 9 og rett til særfradrag for forsørgelse etter skatteloven § 6-80. Retten til utvidet barnetrygd og særfradrag gjelder etter samlivsbrudd mellom samboere med felles barn under 16 år, når skattyteren har lagt fram meklingsattest etter barneloven § 51.

- 3 Dagny og barnet flytter tilbake til jul og blir boende. Konsekvenser?

Svar: De er nå ektefeller og skal nå enten lignedes under ett (i klasse 2) eller særskilt (begge i klasse 1), avhengig av hva som for ektefellene gir samlet lavest skatt. Dagny mister nå retten til utvidet barnetrygd etter barnetrygdloven § 9 og rett til særfradrag for forsørgelse etter skatteloven § 6-80.

- 4 Vibeke og Thomas er skilt og har bodd fra hverandre noen år. Begge har vært i skatteklasse 1. De finner sammen igjen og Vibeke flytter inn hos Thomas i mai 2013. Skal Vibeke og Thomas skattemessig behandles som ektefeller?

Svar: De skal regnes som meldepliktige samboere etter skatteloven og skal lignedes som ektefeller; hver for seg, under ett eller særskilt, jfr. § 2-10 til § 2-12.

- 5 Cecilie er 67 år og har gått av med alderspensjon. Hun flytter sammen med Ivar som også er alderspensjonist. Hvordan blir de behandlet skattemessig?

Svar: De er ikke meldepliktige samboere etter skatteloven § 2-16, jfr. folketrygdloven § 25-4. 1.ledd første pkt. og skal lignedes helt adskilt.

- 6 Trude og Lise inngikk i 2008 partnerskap²³. Trude har full jobb, mens Lise studerer og har bare en inntekt på kr 43 200,-. Trude tjener over kr 510 000,-. Hvordan skal de lignedes i 2013?

Svar: De skal skattemessig regnes som ektefeller, jfr. ekteskapsloven § 95. Lise får ikke utnyttet personfradraget i skatteklasse 1 kr 47 150,-, hennes alminnelige inntekt blir kr 43 200,-, minus minstefradrag 40 % av kr 43 200,-, minimum kr 31 800,- = kr 11 400,-. Men toppskattegrunnlaget blir kr 43 200,- høyere ved felles ligning, økt toppskatt blir da kr 3 888,-, mens verdien av det ubenyttede personfradraget blir 28 % av kr 35 750,- = kr 10 010,-. De vil derfor få kr 6 122,- lavere samlet skatt ved ligning under ett i skatteklasse 2, og denne ligningsmåte vil derfor være mest lønnsomt for dem.

²³ Loven om partnerskap gjaldt i perioden 2003-2009. Etter 2009 kan partnere av samme kjønn gifte seg etter ekteskapsloven.

- 7 Klara og Øivind har hvert sitt barn på henholdsvis 8 og 11 år. De bor sammen. Hvilken skatteklasser er de i?

Svar: De er samboere, men har ikke felles barn og lignedes helt adskilt. De er begge enslige forsørgere for barn under 18 år og kan ha rett til utvidet barnetrygd etter barnetrygdloven § 9 og rett til særfradrag for forsørgelse etter skatteoven § 6-80. Men dette gjelder ikke hvis de inngår ekteskap, får felles barn eller lever i et ekteskaplignende forhold i en felles husholdning uten felles barn og har levd slik i minst 12 av de siste 18 måneder, jfr. barnetrygdloven § 9.6.ledd.

- 8 Når lønner det seg for ektefeller med felles ligning, i klasse 2?

Svar: Når dette gir samlet lavere skatt enn om de begge lignedes i skatteklasser 1. Det vil være hvis de ikke får høyere samlet toppskatt eller en eller begge har så lav inntekt at de ikke får utnyttet personfradraget fullt ut, jfr. svaret på oppgave 6.

13 SKATTELEGGING AV BARN

a) To ligningsmåter for barn

Ligning av barn skjer dels særskilt og dels sammen med (under ett) foreldrene. Barn under 13 år skal lignedes under ett med foreldrene for både inntekt og formue, jfr. § 2-14.1. ledd. Etter § 5-15. 1.ledd bokstav o) skal arbeidsinntekt til barn under 13 år under kr 10 000,- ikke regnes som skattepliktig inntekt. Overskytende beløp er skattepliktig. Etter TA § 2-3-3 er det satt maksimalsatser for lønn til hjemmeværende barn som samtidig går på skole. Etter bestemmelsens 2. ledd kan det bare unntaksvis bli tale om å fradragføre lønn til egne barn under 13 år. Men dette gjelder ikke lønn fra andre arbeidsgivere til barn under 13 år. Barn over 13 år skal lignedes særskilt for lønnsinntekt, jfr. § 2-14. 4. ledd, men under ett med foreldrene for andre inntekter og formue. Dette gjelder inntil utgangen av det året barnet fyller 16 år. Er barnet 17 år eller eldre skal det lignedes særskilt for all inntekt og formue som barnet har.

Inntekten og formuen skal deles likt på foreldrene hvis foreldrene lever sammen. Hvis ikke, skal den lignedes sammen med den barnet er folkeregistrert boende hos, eventuelt hos den andre hvis denne har hatt omsorgen det meste av året, jfr. § 2-14.2.ledd. Særkullsbarns inntekt skal som utgangspunkt lignedes med en halvpart på hver av sine kjødelige foreldre.

Barn som også lignedes for barnepensjon²⁴, dvs. barn som har mistet en eller begge av sine foreldre har rett til et særskilt minstefradrag i barnepensjonen²⁵. I tillegg gis et særskilt fradrag i inntekt dersom barnet har hatt lønnsinntekt etter S § 6-49. Dette fradraget kan maksimalt

²⁴ Jfr. Lov om folketrygd av 28.02.1997 nr. 19 kapittel 18 Barnepensjon. Pensjon ytes til og med den måneden barnet fyller 18/20/21 år. Det eldste barnet får 40 prosent av grunnbeløpet (G) og de andre barna 25 prosent hver hvis en av foreldrene er døde. Den samlede pensjonen blir delt likt mellom barna., jfr. Ftl. § 18-4.

²⁵ Jfr. S § 6-32.2.ledd.

tilsvare personfradraget i klasse 1, dvs. kr 47 150,-, men likevel ikke overstige verken lønnsinntekten minus minstefradrag eller barnepensjonen minus minstefradrag.

Eksempel:

Anton er 16 år og har mottatt kr 32 500,- i barnepensjon fra Nav og har hatt en lønnsinntekt på kr 45 000,-.

Barnepensjon	kr 32 500,-
+ Lønnsinntekt	kr 45 000,-
<u>= Sum personinntekt</u>	<u>kr 77 000,-</u>
-Minstefradrag barnepensjon 26 % av 32 500,-	kr 8 450,-
- Minstefradrag lønn 40 % av 45 000,- min. kr 31 800,-	
<u>= Sum minstefradrag</u>	<u>kr 40 250,-</u>
<u>-Særskilt inntektsfradrag § 6-49²⁶</u>	<u>kr 13 200,-</u>
<u>= Sum fradrag i inntekt</u>	<u>kr 53 450,-</u>
<u>= Alminnelig inntekt</u>	<u>kr 24 050,-</u>

Siden Anton har en alminnelig inntekt under personfradraget i klasse 1, vil han ikke betale kommuneskatt, men bare trygdeavgift. Trygdeavgiften vil være 4,7 % av barnepensjonen og også 4,7 % av lønnsinntekten fordi han er under 17 år, jfr. Ftl. § 23-3. 2.ledd pkt. 1 c).

14 SKATTELEGGING AV PENSJONISTER

a) Dagens regler for AFP- og alderspensjonister

Som følge av pensjonsreformen ble skattereglene for AFP- og alderspensjonister vesentlig endret fra og med inntektsåret 2011. For alderspensjonister ble skattebegrensingsregelen og særfradraget erstattet av et skattefradrag for pensjonsinntekt, jf. skatteloven § 16-1. Maksimalt skattefradrag fastsettes årlig av Stortinget og er for inntektsåret 2013 kr 30 300,-. Dette fradraget blir nedtrappet i to trinn. Først med en sats på 15,3 pst. av pensjonsinntekt mellom kr 170 750,- og kr 259 800,-, og med en sats på 6 pst. av pensjonsinntekt over dette. I de tilfeller hvor skattyter både oppfyller vilkårene for skattebegrensning og skattefradrag i samme inntektsår, velger ligningsmyndighetene det alternativet som gir lavest skatt, jf. skatteloven § 16-1 fjerde ledd. Uførepensjonister ble i mindre grad berørt av de endringene som ble gjort for alderspensjonistene. De beholder inntil videre særfradraget for uførhet etter § 6-81. For å få dette særfradraget må ervervsevnen være nedsatt med minst 2/3. Fradraget gis til og med den måneden du fyller 67 år og er 2 667 kroner per påbegynt måned. Er ervervsevnen mindre nedsatt enn 2/3, gis det halvt særfradrag.

²⁶ Maksimum personfradraget i klasse 1, kr 47 150,- men likevel maks. 32 500- 8 450 = 24 050 og 45 000 - 31 800= kr 13 200,-, dvs. kr 13 200,-

Eksempel på skatteberegning for en enslig alderspensjon med kr 280 000,- i pensjon og ingen andre inntekter enn pensjonen:

Alderspensjon	kr 280 000,-
<u>-Minstefradrag 26 % av 280`maksimum</u>	<u>kr 68 050,-</u>
= Alminnelig inntekt	kr 211 950,-

Skatteberegning:

Kommuneskatt 28 % av (211 950- kr 47 150,-)	kr 46 144,-
+ 4,7 % trygdeavgift av kr 280 000,-	kr 13 160,-
<u>= Sum skatt ordinære regler</u>	<u>kr 59 304,-</u>
-Fradrag i skatt maks	kr 30 300,-
-Reduksjon:	
15,3 % av (259,8`-170 750`) =	kr 13 625,-
<u>- 6 % av (280`- 259,8)</u>	<u>kr 1 212,-</u>
<u>= Skatt å betale for alderspensjonisten</u>	<u>kr 43 841,-</u>

OPPGAVE OM SKATT FOR ALDERSPENSJONIST

Ludvig er 68 år og har gått av med full alderspensjon. Alderspensjonen hans i 2012 var kr 211 714,-. Hva må han betale i skatt?

Svar:

Alderspensjon	kr 211 714,-
<u>= Personinntekt</u>	<u>kr 211 714,-</u>
<u>-Minstefradrag 26 % av 211 714 =</u>	<u>kr 55 046,-</u>
= Alminnelig inntekt	kr 156 668,-

Skatteberegning:

Kommuneskatt 28 % av (156 668- 47 150) =	kr 30 665,-
+ Trygdeavgift 4,7 % av 211 714 =	kr 9 951,-
<u>= Sum skatter og avgifter på inntekt</u>	<u>kr 40 616,-</u>
-Fradrag i skatt: max	kr 30 300,-
<u>- 15,3 % av (211 714 -170 750) =</u>	<u>kr 6 267,-</u>
<u>= Skatt å betale</u>	<u>kr 16 583,-</u>

b) Dagens skatteregler for uførepensjonister.

Uførepensjonister og enkelte andre grupper med lave inntekter og formuer sikres skattereduksjon gjennom skattebegrensningsregelen, jf. skatteloven § 17-1. Den gir full

skattebegrensning for uførepensjonister som har lavere inntekt enn det grensebeløpet som Stortinget årlig fastsetter, tilpasset nivået på folketrygdens minstepensjon. For å få skattebegrensning må uførepensjonisten ha redusert inntekten med minst 2/3. Med dagens skatteregler (2013-regler) innebærer skattebegrensningsregelen at en nettoinntekt på kr 127 000,- for enslige og kr 116 700,- for hver ektefelle er skattefri. Ved beregningen benytter en pensjonistens nettoinntekt (alminnelig inntekt) før særfradrag. Men pensjonisten får et inntektstillegg for formue. For 2013 er formuestillegget 1,5 pst. av nettoformue over kr 200 000,- for enslige og kr 100 000,- for hver ektefelle. Bolig brukt som primærbolig blir holdt utenfor beregningen. Fordelen av skattebegrensningsregelen nedtrappes ved at inntekter over grensebeløpet skattefri skattlegges med 55 pst. inntil skattlegging etter de ordinære reglene gir lavere skatt. Tidligere ble ektefellers samlede inntekt og formuestillegg fastsatt under ett ved skattebegrensningen. Fra og med 2011 er hovedregelen at ektefellers inntekt skal fastsettes hver for seg, uansett om ektefellene lignedes under ett eller særskilt, jf. skatteloven § 17-2. I tilfeller hvor den ene ektefellen mottar ektefelle tillegg sammen med uførepensjon, skal ektefellenes samlede inntekt og formuestillegg likevel beregnes under ett. Inntektsgrensen er da kr 233 400,-²⁷.

Eksempel:

Enslig ufør pensjonist med kr 170 000,- med i pensjon:

Uførepensjon	kr 170 000,-
-Minstefradrag 26 % av 170`=	kr 44 200,-
= Alminnelig inntekt før særfradrag	kr 125 800,-
-Særfradrag for uførhet § 6-81	kr 32 004,-
= Alminnelig inntekt etter særfradrag	kr 93 796,-

Skatteberegning:

Kommuneskatt 28 % av (kr 93 796,- – kr 47 150,-)	kr 13 061,-
+ 4,7 % trygdeavgift av kr 170 000,-	kr 7 990,-
= Sum skatt ordinære regler	kr 21 051,-

Alminnelig inntekt før særfradrag er her kr 1 200,- lavere enn grensebeløpet på kr 127 000,-. Skattebegrensningsregelen bestemmer at skatten maksimalt skal utgjøre 55 % av overskytende beløp. Dette betyr at skatten for pensjonisten blir kr 0,-. Skatten blir følgelig nedsatt fra kr 21 051,- til kr 0,-, dvs. redusert med kr 21 051,-.

Hadde de kr 170 000,- i stedet vært lønn ville minstefradraget blitt noe høyere og skattyteren ville ikke fått særfradrag. I tillegg ville trygdeavgiften blitt høyere, 7,8 %. Skatten ville som lønnstaker blitt:

Lønn	kr 170 000,-
-Minstefradrag 40 % av 170`=	kr 68 000,-
= Alminnelig inntekt	kr 102 000,-

²⁷ Statsskattevedtaket for § 6-4.

Skatteberegning:

Kommuneskatt 28 % av (kr 102 000 – kr 47 150,-)	kr 15 358,-
+ 7,8 % trygdeavgift av kr 170 000,-	kr 13 260,-
<u>= Sum skatt ordinære regler</u>	<u>kr 28 618,-</u>

Hvis en sammenligner med skattereglene som nå gjelder for alderspensjonister, vil skatten for en alderspensjonist med samme pensjon komme ut slik:

Alderspensjon	kr 170 000,-
<u>-Minstefradrag 26 % av 170` =</u>	<u>kr 44 200,-</u>
<u>= Alminnelig inntekt</u>	<u>kr 125 800,-</u>

Skatteberegning:

Kommuneskatt 28 % av (kr 125 800 – kr 47 150,-)	kr 22 022,-
+ 4,7 % trygdeavgift av kr 170 000,-	kr 7 990,-
<u>= Sum skatt ordinære regler</u>	<u>kr 30 012,-</u>
-Fradrag i skatt maks	kr 30 300,-
<u>-Reduksjon 15,3 % av (170`-170 750) =</u>	<u>kr 0,-</u>
<u>= Skatt å betale for alderspensjonisten</u>	<u>kr 0,-</u>

For uførepensjonisten ble skatten til sammenligning kr 0,-, dvs. likt. Dette var ut fra en tilfeldig valgt inntekt. Virkningene vil derfor kunne variere med varierende inntekter, hva slags inntekter har og om skattyteren har formue.

Skattyter som har mottatt uførepensjon fordi ervervsevnen er nedsatt med minst 2/3, gis et særfradrag i alminnelig inntekt på kr 2 667,- per påbegynte måned eller kr 32 004,- per år, jf. skatteloven § 6-81. Uføre med lavere nedsatt ervervsevne som har mottatt uførepensjon etter folketrygdloven eller andre lover, får et særfradrag tilsvarende halvparten av dette beløpet for hver påbegynte måned. Særfradrag for uførhet gis ikke til skattyter som samtidig mottar arbeidsavklaringspenger fra folketrygden. Utformingen av skattebegrensningsregelen gjør at bare uførepensjonister som har så høy inntekt at de ikke omfattes av skattebegrensningsregelen, drar nytte av særfradraget for uførhet.

Trygdeavgiften på pensjonsinntekt er 4,7 %, mens den er 7,8 % på lønnsinntekt.

Minstefradraget i pensjon utgjør 26 % av samlet pensjonsinntekt, minimum kr 4 000,- og høyst kr 68 050,-. Minstefradraget i lønn utgjør 40 % av samlet lønnsinntekt, minimum kr 31 800,- og høyst kr 81 300,-, jf. skatteloven § 6-32 og Stortingets skattevedtak 2013 § 6-1.

c) Alders- og uførepensjonister med lønnsinntekt og andre inntekter

Mange alderspensjonister og uførepensjonister har lønnsinntekt og andre inntekter (kapitalinntekter) ved siden av pensjonen. Hvordan påvirker dette skatten? For uførepensjonister vil lønnsinntekter øke personinntekten og derved både trygdeavgiften og eventuell toppskatt. Men trygdeavgiften er forskjellig dersom pensjonisten er under 70 år. Trygdeavgiften er lik 4,7 % (lav sats) for all personinntekt for de som har fylt 70 år. Minstefradragssatsen er også forskjellig for lønnsinntekt og pensjonsinntekt²⁸, men når skattyteren både har lønnsinntekt og pensjonsinntekt gjelder særregelen for beregningen av minstefradraget i § 6-32.1.ledd bokstav d). Da skal skattyteren ha det høyeste fradraget av:

- a) Minstefradrag i lønnsinntekten og
- b) Summen av minstefradrag i lønnsinntekt og minstefradrag i pensjonsinntekt. Men her gjelder da ikke minstebeløpet på kr 31 800,- for lønnsinntekt, men bare minstebeløpet på kr 4 000,- for begge.

Eksempel: Lønn kr 56 000,- og pensjon kr 90 000,-.

Alternativ a): Minstefradrag i lønn, 40 % av kr 56 000,-, min kr 31 800,-

Alternativ b): Minstefradrag i lønn, 40 % av 56 000,- = kr 22 400,- + 26 % av 90 000,- =
kr 23 400,-, sum kr 45 800,-.

Alternativ b) velges.

Kapitalinntekter som leieinntekter, renteinntekter, aksjeutbytte, salgsgevinster med mere, vil bare påvirke alminnelig inntekt og derved kommuneskatten, som er 28 % av slike inntekter. Skattefradraget for pensjonsinntekt vil ikke bli påvirket av slike inntekter fordi dette fradraget bare blir redusert for pensjonsinntekter over grensebeløpet på for tiden kr 170 750,-.

Skattebegrensingsregelen i § 17-1 som fortsatt gjelder for uførepensjonister, vil likevel bli påvirket av skattyterens kapitalinntekter. Slike inntekter er med i alminnelig inntekt før særfradraget og vil derfor få betydning for størrelsen på skattebegrensningen for uførepensjonister som har en alminnelig inntekt over inntektsgrensen på kr 127 000,-. Reell skattesats for slike inntekter kan derfor bli 55 % i stedet for 28 % for slike inntekter.

d) Skattytere med både uførepensjon og alderspensjon.

Uførepensjonister som går over fra uførepensjon til alderspensjon eller avtalefestet pensjon gjelder følgende: Uførepensjonen skal ikke trekkes inn ved beregningen av skattefradraget for pensjonsinntekt, jfr. § 16-1. 3.ledd 4.setning (men begrenses tilsvarende antall mnd. en har hatt uførepensjon). Pensjonister som både har krav på skattebegrensning etter § 17-1 og skattefradrag for alderspensjon etter § 16-1 i samme inntektsår, kan velge den regel som gir lavest skatt, jfr. § 16-1. 4.ledd.

²⁸ § 6-30, 26 % for pensjonsinntekt, minimum kr 4 000,- og maksimum kr 68 050,- og 40 % for lønnsinntekt min.kr 31 800,- og maksimum kr 81 300,-

Eksempel:

Anna hadde uførepensjon inntil 1. august 2013 og gikk da over på alderspensjon. Uførepensjonen var kr 90 000,- og alderspensjonen kr 65 000,-.

Uførepensjon	kr 90 000,-
<u>Alderspensjon</u>	<u>kr 65 000,-</u>
= Sum personinntekt	kr 155 000,-
<u>-Minstefradrag 26 % av 155`</u>	<u>kr 40 300,-</u>
= Alminnelig inntekt før særfradrag	kr 114 700,-
<u>-Særfradrag for uførhet 32`x 7/12</u>	<u>kr 18 667,-</u>
= <u>Alminnelig inntekt etter særfradrag</u>	<u>kr 96 033,-</u>

Skatteberegning:

Alternativ a):

Kommuneskatt 28 % av (96 033- 47 150)	= kr 13 687,-
+Trygdeavgift 4,7 % av kr 155 000,-	kr 7 285,-
= <u>Sum skatter og avgift på inntekt</u>	<u>kr 20 972,-</u>

Skattebegrensning etter § 17-1:

Alminnelig inntekt før særfradrag er kr 114 700,-, som er mindre enn kr 127 000,-. Dette gir full skattebegrensning og kr 0,- å betale i skatt.

Alternativ b)

Sum skatter og avgifter på inntekt	kr 20 972,-
<u>-Skattefradrag § 16-1, maksimum x 5/12²⁹</u>	<u>kr 12 625,-</u>
= <u>Skatt å betale</u>	<u>kr 8 347,-</u>

Alternativ a) gir derfor lavest skatt og bør velges.

e) Nye skatteregler for uførepensjonister fra og med 2015.

Folketrygdens uførepensjon skal erstattes av ny uføretrygd fra 2015. For nye uføre skal bruttoytelsen økes til 66 pst. av tidligere inntekt (opp til 6 G). Dagens uførepensjon skal også konverteres til ny uføretrygd som skatlegges som lønn. Med like skatteregler for lønn og uføreytelser skal det bli enklere å kombinere arbeid og trygd. Det blir også enklere å gjennomskue de økonomiske konsekvensene av å bli ufør og av å arbeide mens man mottar uføretrygd.

²⁹ Uføretrygden skal ikke være med ved beregningen av skattefradraget. Men skattefradraget begrenses tilsvarende antall mnd. i inntektsåret skattyteren har hatt pensjon, jfr. § 16-1- 2.ledd bokstav c), her 5/12 av fullt fradrag, dvs. kr 30 300,- x 5/12= kr 12 625,-

Hvis Stortinget følger regjeringens forslag³⁰, vil reglene om skattebegrensning ved uførhet og særfradraget for uførhet bortfalle fra 1.1.2015. Videre vil satsen og beløpsgrensene for minstefradraget bli de samme som for lønnsinntekt. I tillegg vil trygdeavgiftssatsen for den nye uføreytelsen bli den samme som for lønnsinntekt, det vil si 7,8 %. Etersom den nye uføretrygden skal skattlegges som lønnsinntekt og ikke lenger omfattes av pensjonsinntektsbegrepet i skatteloven §§ 5-42 og 12-2, vil også disse bestemmelsene bli endret.

Økningen i trygdeavgift, som beregnes av bruttopensjonen, vil øke fra 4,7 % til 7,8 % som vil bety en skatteskjerpelse med 3,1 % av bruttopensjonen. På den annen side vil minstefradraget bli økt og i tråd med det som ellers gjelder for lønnsinntekt. En økning fra 26 % til 40 % og økning i maksimumsbeløpet fra kr 68 050,- til kr 81 300,- vil kunne kompensere dette.

Uføreytelsen vil etter omleggingen ikke lenger omfattes av pensjonsinntektsbegrepet i § 12-2 bokstav b. Det betyr at en ikke opparbeider pensjonspoeng og pensjonsrettigheter av det en får utbetalt i uføretrygd. Uføretrygd fra folketrygden og uføreytelser fra andre ordninger vil derfor bli tatt inn i ny bokstav j) i bestemmelsen.

f) Oppsummering av skattereglene for uførepensjon og AFP- /alderspensjon.

Trygdeavgift for begge typer 4,7 % av pensjonen

Minstefradraget er 26 % for pensjonsinntekter, minimum kr 4 000,- og maksimum kr 68 050,-

Uførepensjonister har fortsatt rett til særfradrag i inntekt, hvis minst 2/3 ufør og har rett til skattebegrensning etter § 17-1. Nye regler f.o.m. inntektsåret 2015.

AFP-/alderspensjonister får i stedet fradrag i skatt, maksimum kr 30 300,-, som reduseres hvis pensjonsinntekten er over kr 170 750,-³¹.

OPPGAVE OM SKATTEBEREGNING FOR UFØREPENSJONIST

Vigdis er enslig, 65 år og uførepensjonist. Hun har kr 180 350,- i uførepensjon. Hun har kr 3 200,- i renteinntekter og ingen andre fradrag enn minstefradraget og særfradraget for uførhet kr 32 000,-. Beregn hennes skatter og avgifter på inntekt ut fra de "vanlige" reglene, dvs. før skattebegrensning.

Svar:

<u>Uførepensjon</u>	kr 180 350,-*
= Personinntekt	kr 180 350,-
+ Renteinntekt	kr 3 200,-

³⁰ Prp 1 LS (2012–2013) Proposisjon til Stortinget, Skatter, avgifter og toll 2013 vedtatt i regjeringen 28. september 2012

³¹ Reduseres med 15,3 % for pensjonsinntekt over kr 170 750,-, og med 6 % av pensjonsinntekt over kr 259 800,-

= Sum bruttoinntekt	kr 183 550,-
- Minstefradrag 26 % av 180 350,-	kr 46 891,-
= Alminnelig inntekt før særfradrag	kr 136 659,-
- Særfradrag for uførhet § 6-81	kr 32 004,-
= Alminnelig inntekt etter særfradrag	kr 104 655,-

Skatteberegning:

Kommuneskatt (104 655– 47 150) x 0,28 =	kr 16 101,-
+ Trygdeavgift 180 350 x 0,047	kr 8 476,-
+ Toppskatt (180 350 – 509 600) x 0,09	kr 0,-
= Sum skatter og avgifter før skattebegrensning	kr 24 577,-

Alminnelig inntekt før særfradrag er høyere enn grensebeløpet for 55 %-regelen, kr 127 000,- i skatteklasse 1. Eva får derfor ikke full skattebegrensning, men får redusert skatten sin.

Sum skatter og avgifter før skattebegrensning	kr 24 577,-
- Skattebegrensning etter § 17-1	kr 19 265,-
= Skatt å betale (136 659-127 000)x 0,55	kr 5 312,-

15 SKATTEAVTALER MED ANDRE LAND

I Generelt

Norge har skatteavtaler med de fleste land som Norge har vesentlige økonomiske forbindelser med. Skatteavtalene regulerer hvilket land som kan beskatte en inntekts- eller formuespost. Avtalene kan bare begrense den skatteplikt som skytteren ellers har til Norge, ikke utvide dem. Skatteavtalene har til formål å hindre at samme inntekt eller formue blir beskattet i begge land, dvs. hindre dobbeltbeskatning og dessuten å hindre skatteunndragelse.

Norge bygger sitt forhold til folkeretten på det dualistiske prinsipp. Det betyr at folkeretten og nasjonal rett er to ulike systemer og at folkeretten ikke er bindende for landets borgere før reglene er tatt inn i norsk intern rett. Det kan skje enten ved at reglene transformeres gjennom en egen lov i tråd med innholdet i skatteavtalen eller ved lov å vedta at avtalen skal være norsk lov. Det er Stortinget som skal treffe en slik lovbeslutning. I tillegg må Stortinget i henhold til Grunnloven § 26.2. ledd samtykke til inngåelse av traktaten dersom saken er av viktighet eller nødvendiggjør ny lov eller stortingsbeslutning. Traktatsamtykke og lovendring gjøres i en beslutning.

For å lette gjennomføringen av lovbeslutningen har Stortinget vedtatt en egen lov om adgang for Kongen til å inngå overenskomster med fremmede stater til forebyggelse av

dobbeltbeskatning³². Det er derfor nok at Stortinget samtykker til traktatinnngåelsen³³. Bortsett fra den nordiske skatteavtalen gjelder avtalene bare mellom Norge og et fremmed land (bilaterale avtale). Den nordiske skatteavtalen (NSA), som gjelder Norge, Sverige, Danmark, Finland, Island og Færøyene.

I tillegg til dobbeltbeskatningsavtaler har Norge i de seinere åra inngått en rekke avtaler med fremmede stater om utveksling av skatteopplysninger³⁴. Hensikten med disse er å gi skattemyndighetene opplysninger som skal hindre at norske skattytere plasserer penger i disse statene for å unndra seg norsk beskatning.

Skatteavtalene med de fleste industriland bygger på OECDs³⁵ mønsteravtale. FN har imidlertid utarbeidet et mønsterutkast for skatteavtaler mellom industrialiserte land og utviklingsland. Avtaler med en del utviklingsland kan derfor bygge på FNs mønsterutkast, men det kan også forekomme avtaler som på enkelte punkter avviker fra begge disse mønsteravtalene. Blant annet har avtalen med Vietnam bestemmelser som avviker fra disse mønstre når det gjelder beskatning av virksomhet og arbeid utenfor kysten. Skatteavtalene gjelder skatt, ikke trygdeavgift og arbeidsgiveravgift. Hvilke skatter som omfattes, fremgår av den enkelte avtale. Norge har inngått egne avtaler om trygdeavgift, blant annet med landene i Norden³⁶, dessuten avtaler som er inngått i.h.t. EØS-avtalen³⁷.

II To prinsipper for å hindre dobbeltbeskatning

Tidligere anvendte Norge fordelingsmetoden som en hovedregel. Avtalene med 35 land har denne som hovedmetode. Etter denne metoden unngås dobbeltbeskatning ved at inntekter som etter avtalens bestemmelser kan beskattes i den annen stat, unntas fra beskatning i Norge. På bakgrunn av blant annet skattereformen i 1992 har imidlertid Norge funnet det ønskelig å anvende godskrivelsesmetoden (kreditmetoden) for å unngå dobbeltbeskatning. Etter denne metoden kan Norge, overfor personer bosatt i Norge, skattlegge hele inntekten, men må innrømme som fradrag i den utlignede skatt et beløp som svarer til den skatt som er betalt i det andre landet. Avtalene med 48 land har denne som hovedmetode. For lønn gjelder i mange avtaler en fordelingsmetode med progresjonsforbehold.

³² Lov av 28.07.1949 nr. 15 (dobbeltbeskatningsloven)

³³ For eksempel fattet Stortinget 15.11.2012 dette vedtaket: «Stortinget samtykker til å sette i kraft en skatteavtale mellom Norge og Malta undertegnet i Valletta 30. mars 2012.»

³⁴ Norge hadde pr. 1.1. 2011, sammen med de øvrige nordiske landene, undertegnet innsynsavtaler med 29 av de 38 stater som OECD har definert som skatteparadis. Eksempler er land som Jersey, Isle of Man, Bermuda, Bahamas, Gibraltar, Monaco og Liechtenstein. Disse avtalene gir skattemyndighetene rett til å innhente opplysninger om blant annet bankkonti, om eierskap til selskaper og om rettigheter i truster og stiftelser som er opprettet i lukkede finanssentre.

³⁵ Organisation for Economic Co-operation and Development på norsk: Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling, består av 34 land.

³⁶ Nordisk konvensjon om trygd (undertegnet 18. august 2003) mellom Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige.

³⁷ EØS-avtalen art.29, Rådsforordning EØF 1408/71

III Nærmere om den nordiske skatteavtalen (NSA)³⁸.

Den nordiske skatteavtalen bygger på OECDs mønsteravtale har 6 avtaleparter (= kontraherende stater). Svalbard, Jan Mayen, norske biland er utenfor avtalen. Grønland, og Åland har en særstilling³⁹. De norske skatter ("norske skatter") som omfattes kommuneskatten, formuesskatten til stat og kommune, skatt etter petroleumsskatteloven, avgiften til staten på honorarer til utenlandske kunstnere⁴⁰. Både personlige og upersonlige skattytere som er bosatt eller hjemmehørende i en av statene omfattes av avtalen.

a) Skattemessig bopel

Skatteavtalen bygger i stor grad på hvilket land en skattyter («person») er bosatt i. For fysiske personer som har bopel i flere av avtalens stater skal hans status avgjøres etter en bestemt rekkefølge hvor fast bolig er et viktig kriterium. Har person en fast bolig i ett av landene er det dette landet som personen er bosatt i. Har en fast bolig i flere land, er det landet hvor han har de «sterkeste personlige og økonomiske forbindelser (sentrum for livsinteressene)» som er avgjørende. Hjelper heller ikke dette kriteriet, er det landet hvor personen har «vanlig opphold» og deretter landet hvor han er statsborger. Er han statsborger i flere eller ikke i noen av dem, må landene avgjøre spørsmålet ved en gjensidig avtale.

b) Kontraherende stat

Begrepet kontraherende stat er også et viktig begrep i skatteavtalen, gjerne i formen: i en kontraherende stat annen kontraherende stat. Her er det viktig å få tak i hvilken stat det gjelder. Litt enklere når det står ... «førstnevnte stat» eller «denne stat»

c) "Grensegjengere"

Grensegjengere er skattytere som bor i en grensekommune enten i Norge, Sverige eller i Finland og arbeider i en kommune i nabolandet⁴¹. Det kan for eksempel være en skattyter i Halden kommune som arbeider på Nordby-senteret i Strømstad kommune i Sverige. Denne skattyteren skal skattlegges til Norge, mens en som bor i Fredrikstad skal følge hovedregelen om skattlegging av lønnsarbeid i et annet av de nordiske landene. Etter disse reglene kan lønnsinntekten skattlegges i Sverige, med mindre oppholdet varer mindre enn 183 dager, godtgjørelsen ikke utbetales av svensk arbeidsgiver og ikke belastes et fast driftssted i Sverige.

d) Studenter

³⁸Overenskomst av 23.09.1996

³⁹Se artikkel 3)

⁴⁰Se artikkel 2 pkt. 3 e)

⁴¹Jfr. pkt. VI nr. 1 og 3 i protokollen til artikkel 15 og 19 NSA

Studenter som er bosatt i et nordisk land, men studerer i et annet, skal ikke skattlegges i det landet de kommer fra, for inntekter de har i studielandet for å dekke opphold, undervisning og praksis der.⁴² Det er særregler for studenter fra Færøyene og Island i protokollen til avtalen som kan bety en deling av slike inntekter⁴³.

e) Pensjon

Pensjon fra Norsk folketrygd skal bare kunne beskattes her⁴⁴. Alternativ fordelingsmetode skal anvendes etter Art. 18 nr. 1, jfr. art. 25 nr. 5 b) gjelder også grunnpensjon fra Finland og Sverige etter art. 26 nr. 3.

f) Renter og royalty

Til Norge for skattytere som er bosatt her, med mindre skatteavtalen har andre regler eller det er innført kildeskatt. For royalty⁴⁵ gjelder også bostedslandet, jfr. art. 12 nr. 1. Deling i noen skatteavtaler.

g) Aksjer og aksjeutbytte

Aksjer er formue i bostedslandet, jfr. art. 23 nr. 5. Unntak for eiendomsselskap i nr. 2.

h) Gevinst ved realisasjon

Bostedslandet, jfr. art. 13 nr. 6. Etter nr. 7 er det en 5 års-regel.

OPPGAVER

Ørjan Person er gift og har eget hus i Sverige, like over grensen ved Ørje. Huset har en ligningsverdi på 270 000,- svenske kroner. Ørjan er 20 % pensjonert og mottar i 2013 kr 55 300,- i svenske kroner i pensjon fra den svenske stat. Han er ansatt i et svensk-eid entreprenørfirma som bygningsarbeider på en byggeplass i Oslo i hele 2013. Han har da bodd i en leilighet som firmaet eier i Oslo og betalt vanlig leie for leiligheten. På arbeidet i Oslo har han tjent kr 310 000,- i norske kroner. Av disse pengene har han satt kr 50 000,- i en norsk bank og fått kr 2 000,- i renter på pengene. Ørjan har reist hjem til Sverige hver torsdag kveld og returnert til Oslo mandag morgen.

- a) *Gjør kort rede for hvordan Ørjan Person skal beskattes etter norske skatteregler.*

- b) *Hvordan skal inntekter og formue fordeles mellom Norge og Sverige etter gjeldende skatteavtale?*

⁴² NSA art. 20

⁴³ Protokoll til pkt. IX

⁴⁴ NSA Art. 18 nr. 1.

⁴⁵ Royalty er en godtgjørelse for kommersiell utnyttelse av opphavsrett til åndsverk eller andre verdier.

- c) *Hadde det hatt noen betydning om byggeplassen hadde vært i Ørje (i Marker kommune som grenser til Sverige)?*

SVAR:

- a) *Gjør kort rede for hvordan Ørjan Person skal beskattes etter norske skatteregler.*

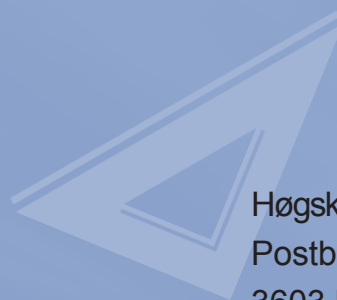
Ørjan skal anses som bosatt i Norge fordi han har oppholdt seg her mer enn 183 dager i løpet av en 12 måneders periode, her inntektsåret, jfr. § 2-12,2. ledd pkt. a. Etter globalinntektsprinsippet er han da fullt skattepliktig for alle inntekter og all inntekt han har, uansett hvor i verden inntekten er tjent eller formuen finnes. Han har imidlertid rett til fradrag i norsk skatt for skatt han har betalt av samme inntekt utenlands, kredittmetoden, jfr. § 16-20.1.ledd. Plikt til å svare formuesskatt har han bare så fremt han anses som bosatt her den 1.1. i ligningsåret. Som utenlands skattyter har han krav på standardfradrag for utlendinger etter § 6-70. Dette fradraget kommer i tillegg til minstefradrag, fradrag for fagforeningskontingent og fradrag for pensjonsinnskudd og utgjør 10 % av inntekten, maksimum kr 40 000,- pr. år. Fradraget gjelder bare i 2 år, jfr. 1.ledd pkt. a. Han vil derfor hvis han benytter standardfradraget, ikke kunne trekke fra reiseutgifter, merutgifter til bolig og kost m.m.

- b) *Hvordan skal inntekter og formue fordeles mellom Norge og Sverige etter gjeldende skatteavtale?*

Etter den Nordiske skatteavtalen (NSA) av 23.09.1996 anses Ørjan å ha skattemessig bopel i Sverige etter Artikkel 4 nr. 2 pkt. a, når han har bopel i flere kontraherende stater, i det landet han har de «sterkeste personlige og økonomiske forbindelse (sentrum for livsinteressene)». Det er i Sverige han har hus og hvor ektefellen bor og hvor han oppholder seg det meste av fritiden. Inntekten han har av sin faste eiendom kan skattlegges i Sverige etter Artikkel 6 nr. 1 fordi eiendommen ligger der. Rentene som han har opptjent i en norsk bank, skal etter Artikkel 11 nr. 1 kunne skattlegges til Sverige, siden Ørjan er den virkelige rettighetshaveren til rentene. Lønna han opptjente i Norge skal etter artikkel 15 nr. 1, jfr. også nr. 2 a. Pensjonen Ørjan mottar fra svensk stat, skal bare kunne skattlegges i Sverige etter Artikkel 18 nr. 1. Ørjan må anses som trygdet i Sverige etter reglene for folketrygd og skal derfor ikke svare trygdeavgift til Norge, men til Sverige for lønna han har tjent i Norge.

- c) *Hadde det hatt noen betydning om byggeplassen hadde vært i Ørje (i Marker kommune som grenser til Sverige)?*

Ørjan vil i så fall bli regnet som «grensegjenger» etter protokoll VI nr. 3 til artiklene 15 og 19 bare kunne skattlegges til Sverige, så fremt han regelmessig oppholder seg i kommunen han har hus i Sverige. Etter nr. 4 må oppholdet må han oppholde seg der minst 2 dager i uka, del av dag blir regnet som hel dag, for at oppholdet i Sverige skal anses som regelmessig.

Høgskolen i Buskerud
Postboks 235
3603 Kongsberg
Telefon: 32 86 95 00

www.hibu.no

ISSN 1893-2312 (online)

